

Јавно предузеће "Национални парк Ђердап", Доњи Милановац

ПРЕДЛОГ
ПЛАНА
УПРАВЉАЊА ПОДРУЧЈА
НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП
(2011-2020г.)

Доњи Милановац, 2010. год.

УВОДНА ОБРАЗЛОЖЕЊА

План управљања Националног парка Ђердап за период од 2011.-2020. године разрађиваће се и спроводити кроз годишње Програме управљања одржавања, заштите и развоја у којима ће се планирати радови и њихова динамика извршења са акцентом на заштиту и очување природних и културних вредности, израде планске документације као и презентација и популаризација Националног парка Ђердап. Финансијска средства за реализацију планираних активности биће обухваћена годишњим Програмом управљања који произилази из Плана управљања за период од 2011.-2020.године.

План управљања подручја Националног парка Ђердап (у даљем тексту : План) доноси се на основу одредби Закона о заштити природе (" Службени гласник РС" број 36/09), у складу са Просторним планом подручја Националног парка Ђердап ("Службени гласник СРС" број 34/89), који је донет за територију Националног парка Ђердап утврђену Законом о националним парковима, као и заштитну зону Националног парка Ђердап, утврђену истим Просторним планом.

ПЛАН доноси :

Јавно предузеће" Национални парк Ђердап", са п.о. Доњи Милановац (у даљем тексту: Предузеће)

За период: 2011.-2020.год.

На план управљања националним парком сагласност даје влада по претходно прибављеним мишљењима надлежних министарстава сагласно одредбама Закона о заштити природе.

На основу оцене о стању и степену реализације претходног Програма овим Планом се утврђују циљеви, задаци и активности на управљању подручјем националног парка за период 2011-2020. године а који се реализује годишњим програмима и плановима Предузећа, плановима субјеката који газдују природним или другим добрима на подручју Националног парка Ђердап и активностима осталих корисника укључујући и локално становништво, у складу са системским законом и свим релевантним секторским законима и прописима.

Годишњим програмом утврђује се динамика и носиоци посла, активности као и висина и извори потребних средстава за реализацију послова и задатака на заштити и развоју подручја Националног парка Ђердап.

ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗОВАНИХ АКТИВНОСТИ У ПЕРИОДУ ОД 2006-2010. ГОДИНЕ ПО ПРОГРАМСКИМ ЦЕЛИНАМА

1. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

- **Заштита и унапређење стања шумских екосистема Националног парка Ђердап –**

Као редовна годишња активност, спровођене су мере заштите шума од биљних болести и штеточина на основу годишњег плана заштите шума. На подручју Националног парка Ђердап су се одвијале активности на извештајно-дијагнозно-прогнозно праћењу шумских штеточина ентомолошких (губар, мразовци, савијачи) и фитопатолошког типа (гљиве) карактера у сарадњи са Шумарским факултетом у Београду и Институтом за шумарство - Београд. Институту за шумарство су достављани узорци и редовни извештаји са терена.

- **Ревизија простора у зонама првог степена заштите –**

Обзиром да је у току израда новог Просторног плана подручја Националног парка Ђердап, коју ради овлашћена агенција за просторно планирање, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије израђен је предлог проширења зоне I степена заштите у оквиру парка као и примедбе на постојећи план. На тај начин се површина I степена заштите са 4,2 % повећава на неких 10% укупне површине, што је у складу са међународним критеријумима заштите. У току године у вези с тим организовано је неколико састанака са представницима Завода за заштиту природе Србије и Агенције за просторно планирање.

- **Истраживање флоре, вегетације и фауне Националног парка Ђердап –** вршене су редовне активности мониторинга стања биодиверзитета флоре и фауне. Претражени су терени потенцијалних станишта ђердапске лале, око 10.априла у време цветања када су примерци најочљивији. Редовна годишња активност пребројавања крупне дивљачи спроводила се од стране стручних сарадника за фауну и осталих служби . Спроводиле се и активности редовног обиласка резервата првог степена заштите и природних вредности ради благовременог откривања узрочника који могу негативно да утичу на биодиверзитет реликтних и ендемичних врста . Уочена су велика оштећења листова копривића у резервату првог степена заштите „ Лепенски Вир,, те ће се ова врста придодати осталим , чији се узорци уобичајено шаљу на анализу на паразите на шумарски факултет.

У току је реализација пројекта **"Истраживање стања и заштита слепих мишева у спелеолошким објектима на подручју Националног парка Ђердап"** и **"Истраживање стања и заштита приоритетних врста птица на подручју Националног парка Ђердап"** у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и Ветеринарским Високоспецијалистичким Институтом Краљево, а резултати истраживања биће публиковани у монографији.

2. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ КУЛТУРНО – ИСТОРИЈСКИХ ВРЕДНОСТИ

- **ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА ЗА ФОРМИРАЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ РЕГИСТРА КУЛТУРНО – ИСТОРИЈСКИХ ДОБАРА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП** - извршено делимично прибављање топографских карата подручја Н.П. Ђердап у размери Р 1:25000 у аналогној форми; и делимично прикупљање података (библиографије) о досадашњим истраживањима подручја Н.П. Ђердап за израду документације регистра културно-историјских добара. Други део активности који се односи на прикупљање осталих података о досадашњим истраживањима на подручју Националног парка Ђердап, наставак прикупљања топографских карата подручја Н.П. Ђердап у размери П 1:25000 у аналогној и дигиталној форми и израда документације регистра културно-историјских добара предвиђен је за наредни период по програму.
- **ИЗРАДА РЕГИСТРА – ДОКУМЕНТАЦИОНЕ ОСНОВЕ ОБЈЕКТА И СТАНИШТА НАРОДНОГ ГРАДИТЕЉСТВА НА ПОДРУЧЈУ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП И ЊЕНОМ ЗАШТИТНОМ ПОДРУЧЈУ** - Извршен је теренски обилазак делова села: Брњица, Добра, Мосна, Петрово село, Клокочевац и Тополница и сачињена је основна фото-документација карактеристичних и сачуваних вредних облика објеката народног градитељства. За 2010. г. планирају се активности : прибављања топографских планова, услова Завода за заштиту споменика културе и Завода за заштиту природе Србије, теренски обилазак и рекогносцирање објеката и салаша, израда комплетне фотодокументације, архитектонско снимање и израда цртежа вредних објеката за проучавање народног градитељства, израда дизајна и припрема за штампу публикације регистра народног градитељства Националног парка Ђердап.

3. РЕСУРСИ ПОДРУЧЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА

- **Израда Посебних основа газдовања шумама Националног парка Ђердап у државној својини у 2009. години**
Газдовање шумама је спровођено у складу са годишњим плановима, извођачким плановима и програмом заштите и унапређивања шума за сваку годину.

У току пролећа 2006 године извршено је третирање губара који је био у градацији те године. Сузбијање је вршено на укупној површини од 17303 ха, и то авиотретирањем на 11748 ха а механичким сузбијањем је на 5554 ха сакупљено и спаљено преко 600 кг губаревих легала. Прскање је вршено био-техничким препаратом димилином у сарадњи са Управом за шуме, Шумарским факултетом, Заводом за заштиту Србије и Србијашумама. О извршеним радовима на механичком сакупљању и авиотретирању губара постоје записници републичких шумарских инспектора и посебни извештаји. Након третирања вршило се праћење успешности сузбијања преко Шумарског факултета.

Радови на изградњи и чишћењу шумских саобраћајница се реализују се у складу са планом изградње шумских саобраћајница за 2006. Те године је осим изградње нових и чишћења постојећих саобраћајница , извршено и насипање меког

камионског пута у Чезави, а радови су пријављени и примљени од стране надлежних институција.

Активности на истраживању еколошких и развојно производних карактеристика типова шума се реализују у сарадњи са Шумарским факултетом у Београду.

Велики проблем на заштити шумских екосистема су током протеклих година представљали шумски пожари. Пожари су буктали у сва три реона Националног парка Ђердап и нанели штету процењену на 14 255 712,00 динара. Праве последице по шумске екосистеме ће бити видљиве так након реализације Програма санације пожаришта. На гашењу шумских пожара су били ангажовани радници националног парка, ватрогасна служба и мештани.

У току 2007.године извођени су радови на уређивању Г.Ј. Златица, тако да су прикупљени подаци за израду нове Посебне основе за газдовање шумама Г.Ј. Златица. Такође, је усвојена и нова Посебна основа за газдовање шумама Г.Ј.Чезава.

По истеку важности Посебних основа за газдовање шумама газдинских јединица Бољетинка, Пецка бара и Поречке шуме (1999-2008), планирани радови за 2009.год. су обављени а односе се на премер састојина у газдинским јединицама Поречке шуме и Пецка бара.

- ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, РАЗВОЈУ И УПРАВЉАЊУ ЛОВИШТЕМ И ЛОВНОМ ФАУНОМ - Што се тиче уређивања и одржавања ловишта спроведен је рад на одржавању и обележавању 6 ловачких стаза, израда једне отворене чеке с кровом, израда дрвених валова за јеленску дивљач, израда комбиноване хранилице за дивљач (2 ком.), израда солишта (2 ком.), подизање хранилишта (10), активно одржавање мрциништа за предаторе. У циљу техничког опремања ловишта завршена изградња монтажне хладњаче запремине 25м³, обезбеђена два двогледа, спроведена набавка два замрзивача од 500 литара, набавка карабинске муниције калибра 30-06, 500 комада, набавка оптичких нишана са монтажом(3 комада).Што се тиче уношења живе дивљачи, односно реинтродукције дивокоза на Босман-Соколовац није било могуће реализовати због тога што се поменута локација налази у првом степену заштите. Спроводе се мере гајења и заштите дивљачи и складу са годишњим планом газдовања ловиштем.

Мониторинг крупних сисара је редовна активност која се континуирано врши сваке године. У оквиру послова везаних за ловство, сваке године се прати кретање бројног стања свих врста крупне дивљачи.

О стању дивљачи и проблемима у газдовању ловиштем Националног парка Ђердап написан је и презентован рад на међународном скупу поводом 60 година од оснивања Института за шумарство.

МОНИТОРИНГ ПОПУЛАЦИЈА КРУПНИХ СИСАРА НА ПОДРУЧЈУ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП је редовна активност која се обавља у току године како би се пратило стање дивљачи на подручју Националног парка Ђердап, а једном годишње, на крају зиме, врши се редовно годишње пребројавање дивљачи.

- Активности у складу са програмом реинтродукције изумрлих лешинара и других несталих птица грабљивица подручја Националног парка Ђердап

Током 2008. године реализоване су активности везане за пројекат "Изградња хранилишта за некрофаге птице – белоглави суп (*Gyps fulvus*)", који је суфинансирало Министарство заштите животне средине. Настављене су активности везане за рад хранилишта за некрофаге врсте птица, које се налази на напуштеном каменолому на Голом брду. Активности су се огледале у следећем: вршено је редовно допремање хране (кланични отпад или угинуле домаће или дивље животиње) на платформу која се налази на каменолому, а која онемогућује да храну користе друге животиње (првенствено домаћи пси који су присутни у околини). Од одобрених средстава је изграђена осматрачница за птице и набављена потребна опрема за праћење орнитофауне.

Поред допремања хране вршена је редовна контрола рада хранилишта што подразумева првенствено евидентирање присутних птица на хранилишту. У протеклом периоду на хранилишту су биле присутне следеће врсте птица: мишар, креја, брглез, сури орао, велики детлић, велика сеница, гавран и др.

У Националном парку Ђердап је одржана и презентација пројекта "Заштита лешинара и других некрофагих птица и екоразвој на подручју Србије и Ђердапа", у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије.

У наредним годинама настављене су активности Пројекта "Изградња хранилишта за некрофаге врсте птица", који се реализује у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије односи се на активности редовног допремања хране на хранилиште и праћење кроз попис врста птица које се хране на хранилишту, заједно са изградом волијере и набавком хладњаче. Мониторинг врста које су посећивале хранилиште и попис вршио се као редовна активност. Проблем редовног снабдевања хранилишта решен је проналаском редовног извора хране а то је кланица у Голупцу.

-ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, РАЗВОЈУ И УПРАВЉАЊУ РИБОЛОВНИМ ПОДРУЧЈЕМ И РИБОЛОВНОМ ФАУНОМ -

Од физичких мера које могу ублажити еутрофикацију преузимано је механичко чишћење дела Дунава који самим рибарима смета приликом изласка са чамаца и са обале смета за постављање мрежа. Од биолошких метода омогућен је несметан мрест пре свега шарана 2007. г. на свим мрестилиштима. У том периоду вршена је појачана контрола (поред редовне) свих спортских риболоваца и контрола забране обављања привредног риболова.

У периоду важења средњорочног Програма заштите и развоја реализоване су следеће активности планиране годишњим програмом рибарства за рибарско подручје Националног парка Ђердап:

- редовно издавање дозвола свих категорија за спортски и привредни риболов појединцима и риболовачким удружењима у сва три реона,
- уговорен откуп рибе са 3 овлашћених откупљивача,
- извођени су радови на обележавању риболовног подручја,
- рађена је анализа улова рибе на основу пробних изловљавања.

Редовно се спроводила заштита и чување риболовног подручја, заштита природних плодишта, риба и рибље млађи са плавног подручја, праћење количине уловљене рибе, праћење стања загађивача на риболовном подручју.

- ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ГЕОЛОШКИХ ВРЕДНОСТИ И ФЕНОМЕНА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП-

Од планираних активности везаних за заштиту геолошких вредности, 2007. године су израђене геолошка збирка и геолошке карте и обележена су таблама најзначајнија налазишта у сарадњи са Рударско геолошким институтом из Београда. Збирка стена и минерала Ђердапа, део је сталне поставке изложбеног простора у управној згради Националног парка.

Настављено је спровођење активности на даљем геолошком истраживању и валоризацији геолошких одлика Националног парка Ђердап, као и санација девастираних локалитета у циљу спречавања нежељених утицаја на стање природне равнотеже и њеног евентуалног нарушавања.

4. ПЛАНИРАЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊА

4.1. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ИЗГРАДЊИ РЕКРЕАТИВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

У Националном парку је уређено 8 пешачких стаза. Након добијања услова од Завода за заштиту природе Србије приступило се уређивању пешачких стаза. У овом периоду обележене су и уређене 5 стазе: Цигански поток - Шомрдски камен, Кањон Бољетинске реке – Гребен, Језеро Балта Алу Шонту – Главица, пећина Градашница и Велики и Мали Штрбац до Плоча. На овим обележеним шумским путевима постављено је неколико столова и клупа а постављене су корпе за оптадке и информационе табле. Уређена су два видиковца на Плочама, где су постављени столови, клупе и заштитна ограда. На локалитету Лепенски вир, урађено је и постављено четири стола и осам клупа за одмор посетиоца. Након тога уређено још 3 пешачке стазе: Буронов понор, Босман-Соколовац и Кањон Брњичке реке, чиме су приведени крају радови на пројекту "Заштите, уређења и презентације стаза здравља у Националном парку Ђердап" који је суфинансирало Министарство за заштиту животне средине.

Завршени су радови на уређењу излетишта код пећине Градашнице и неколико излетишта поред Дунава, на бунару на Мирочу и извору лековите воде на Припору.

Извршена је припрема за картирање пешачких и бицикличких стаза а након тога и само картирање.

Уређена су стајалишта и одморишта на осам локација дуж магистралног пута у сарадњи са Дирекцијом за путеве Србије.

И наредних година се наставило са радовима на уређењу рекреативних површина и пројектовању пешачких стаза и извођење радова на њиховом обележавању и опремању. Уређено неколико излетишта (Мироч, Текија,), изворишта (Грабешница, Припор) и видиковаца (Плоче, Главица, Балта Алушонту, Ковилово), пројектоване су нове пешачке стазе (Голубињска река и Ковилово) и израђена брошура и водич.

- **Уређивање Визиторског центра у Доњем Милановцу**- пројекат суфинансиран од стране Министарства економије и регионалног развоја, остварена реализација грађевинско-занатских радова и набавка добара (опreme) визиторског центра Националног парка Ђердап у Доњем Милановцу а остатак послова уређивања и опремања финансира предузеће.

- **Пројекат визиторског центра Националног парка Ђердап у Текији** - Урађено је Идејно архитектонско решење и предмер и прерачун који је послужио за расписивање доделе уговора јавне набавке мале вредности –уређење карауле у Текији по пројекту ревитализације карауле Текија – визиторски центар Националног парка Ђердап у поступку јавна набавке мале вредности. Уговорени радови су извршени 22.10.2009. Остатак активности предвиђен је Програмом за 2010.г.

- **Израда Идејног пројекта инфо-туристичког објекта на примарним улазним пунктовима „Голубачки град“ и „Диана Караташ“ на подручју Националног парка Ђердап –**

Урађено је идејно архитектонско решење инфо-туристичког објекта на примарним улазним пунктовима „Голубачки град“ и „Диана Караташ“ на подручју Националног парка Ђердап, као дорада активности из 2008. године. Иако су планиране активности везане за прибављање свих потребних услова за уређење простора: саобраћајних услова, електро услова, комуналних услова, као и утицај објекта на животну средину од свега се одустало због накнадних сазнања о покренутим конкретним активностима од стране општине Голубац и ангажовању стручних кућа око израде Програма за израду и израде Плана детаљне регулације уређења простора Голубачког града и примарног улазног пункта као њеног интегралног дела од стране општине Голубац под покровитељством страних донација. О истом на захтев општине Голубац Ј.П. „Национални парк Ђердап“ дало је писмено Мишљење. Разлог за одустајање од прибављања свих услова за уређење примарног улазног пункта „Диана Караташ“ је надлежност прописана новим Законом о планирању и изградњи, донетог почетком септембра 2009. године, који је између осталог укинута израда Програма за израду одговарајућег плана детаљне регулације, већ директно предвиђа израду Плана без Програма и процедура која је раније била прописана, као и сазнања да је у току припрема новог Просторног плана подручја Националног парка Ђердап.

- Обрада захтева за мишљење за уређење простора на подручју Националног парка Ђердап Након теренског обиласка локације, провере усклађености са просторним планом подручја Н.П. Ђердап издата су Мишљења у поступку изградње нових објеката и поступку легализације објеката без одобрења, а на захтев надлежних органа општина Голубац, Мајданпек и Кладово. Све фотокопије издатих Мишљења достављене су Заводу за заштиту природе Србије.

4.2. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ИЗГРАДЊИ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

САНАЦИЈА ДИВЉИХ ДЕПОНИЈА И СМЕТЛИШТА НА ПОДРУЧЈУ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП

Вишегодишњи проблем са локацијама за уређене депоније довео је до тога да се, низ обалу Дунава од Голубца према Кладову, створе многа сметлишта и дивље депоније. Ј.П."Национални парк Ђердап" је покренуло низ активности на решавању проблема дивљих депонија на територији самог парка. Тако је 2006. извршен обилазак терена и поднет извештај председнику општине Мајданпек са предлогом за нову локацију за депоновање отпада из Доњег Милановца ван граница Националног парка. У сарадњи са ХЕ Ђердап извршена је санација депоније у Текији а затим је организовано сакупљање и спаљивање отпада у кањону Бољетинске реке. Што се тиче Добре и Брњице у којима се отпад одлаже поред пута организоване су акције сакупљања и одвожења отпада на Голубачку депонију у сарадњи са општинском управом, мештанима и студентима ПМФ-а из Новог Сада.

Већ 2007.године реализован је пројекат : "Санација дивљих депонија и сметлишта на подручју Националног парка Ђердап у 2007.години", који је суфинансирало Министарство заштите животне средине. Овим пројектом су саниране дивље депоније у Брњици, Добри и Текији, регулисао начин одвожења смећа ван територије националног парка, одрађене акције чишћења на неколико локација, постављане корпе, пиктограми, информативне табле, санирана многа сметлишта. Извештаји о реализацији пројекта су квартално достављани у Министарство, а резултати пројекта су презентовани у Националном парку Ђердап. За наредну годину се такође конкурисало за средства за коначно решавање проблема управљања отпадом са овог подручја.

И 2009. наставило се са другим пројектом : "Санација дивљих депонија и сметлишта на подручју Националног парка Ђердап у 2008.години", који је суфинансирало Министарство заштите животне средине. Овим пројектом је санирана дивља депонија на Рибници код Доњег Милановца и регулисан начин одвожења смећа изван граница Националног парка, чиме је дефинитивно решен проблем депоновања отпада у три општине на Ђердапу.

Једна од значајнијих активности Националног парка Ђердап је активна подршка великој акцији „ ОЧИСТИМО СРБИЈУ „, кроз четири акције чишћења заштићених предела Националног парка Ђердап од ПЕТ амбалаже и едукативне сарадње са сеоским месним заједницама постављањем жичаних корпи за ПЕТ амбалажу и металних контејнера за смеће, како би се извршило селективно одвајање отпада.

Прва фаза акције чишћења обале Дунава успешно је спроведена на подручју општине Кладово конкретније, ревира Текија са околином 9.маја 2009. када се Ђердап заиста очистио.

Прва у низу мајских акција „ ОЧИСТИМО СРБИЈУ – ОЧИСТИМО ЂЕРДАП „, коју, сопственим средствима, реализује Јавно предузеће „ Национални парк Ђердап „, наишла је на добар одзив, па се активно прикључили чланови ловачких секција при ловачком удружењу „ ЂЕРДАП „, из Сипа, Петровог села и Текије као и локално становништво. Око 100 учесника акције на потезу од тридесетак километара прикупили су око 490 џакова запремине 120 литара ПЕТ амбалаже и другог отпада. На лицу места обављено је селективно одвајање ПЕТ амбалаже за рециклажу. Уз врхунску организацију и несебичну енергију учесника акције, очишћена су одморишта дуж Ђердапске магистрале, плажа у Текији и шеталишта

дуж поменутог насељеног места, излетишта попут Хајдучке воденице, локална сметлишта, као и обала Дунава на потезу од Хајдучке чесме до граничног прелаза за Румунију. На неприступачним местима са обале, чистило се из чамаца уз помоћ грабуља. Приликом саме организације, Национални парк Ђердап је водио рачуна о адекватној заштити учесника од уједа змија и различитих инфекција (хатезе рукавице и гумене чизме).

ЈП „ Национални парк Ђердап у мају 2009. г. успешно је реализовао још једну акцију чишћења заштићеног подручја у оквиру акције „ ОЧИСТИМО СРБИЈУ-ОЧИСТИМО ЂЕРДАП. Настављене су активности сакупљања комуналног и некомуналног отпада обале Дунава, Поречке реке, Бољетинске реке и супротне стране магистралног пута. И овом приликом строго се инсистирало на селективном одвајању ПЕТ амбалаже за рециклажу. Поред запослених у ЈП „ Национални парк Ђердап „ учествовало је локално становништво, ученици основне и средње школе, запослени у ИПМ Мајданпек, чланови Удружења Инвалида Рада, чланови Ловачког удружења „ ЂЕРДАП „, чланови Риболовачког удружења КСР „ ШТУКА „, Месне заједнице Бољетин, Голубиње, Тополница, Клокочевац, Мосна, Планинарско друштво „БРХ„ из Кладова.

Активним радом 220 учесника акције на подручју сва три ревира 2009. године (општина Мајданпек, Кладово и Голубац) прикупило је преко 1000 џакова смећа. Очишћен је Доњи Милановац са околином, село бољетин и Кањон Бољетинске реке. Џакови су одлагани на проширењима дуж магистралног пута и прикупљени од стране Јавном комуналног предузећа из Доњег Милановца. Вреће са пластиком су сакупљене засебно за балирање и транспортовање на рециклажу а остало смеће транспортовано на депонију у Дебелом Лугу. Ова прилика искоришћена је за едуковање становништва да се селективно прикупља смеће које може да се искористи за рециклажу и поновну употребу.

Увидевши потребу да се нарочита пажња посвети чистоћи резервата природе, кањон Бољетинске реке, који је у I степену заштите ЈП "Национални парк Ђердап" Доњи Милановац је 29. јуна организовало акцију "Очистимо Србију – сачувајмо Дунав" у намери да се проблем отпада у кањону Бољетинске реке трајније реши. Осим запослених у ЈП "Национални парк Ђердап", у акцију се укључило локално становништво из Бољетина, чланови Ловачког удружења "Ђердап" и лица са евиденције НСЗ ангажована за реализацију пројеката јавних радова. Преко стотину учесника прикупило је око 500 џакова различитог отпада.

Истог дана у оквиру пројекта "Санација дивљих депонија на подручју Националног парка Ђердап", а у присуству државног секретара Министарства животне средине и просторног планирања Бојана Ђурића у селу Бољетин постављене су жичане корпе за ПЕТ амбалажу.

- Извођење радова утврђених планом изградње шумских саобраћајница и шумског грађевинарства на подручју Националног парка -

Извођење ових радова утврђено је планом изградње шумских саобраћајница и шумског грађевинарства на подручју Националног парка за 2009. годину. Изведени су следећи радови: Изградња шумских влака 10.42 км, чишћење камионског пута 50.53 км, чишћење тракторских влака 25.06 км. и насипавање тврдых шумских путева у дужини од 8.67 км.

- Задаци и активности везани за заштиту и уређење излетишта и изворишта Националног парка Ђердап -

Одрађене су активности на уређењу рекреативних површина и изведени радови на њиховом обележавању и опремању, постављени столови и клупе за одмор посетиоца на атрактивним локацијама.

- Предлог пројекта Рециклажа пет амбалаже - Обезбеђени метални контејнери за смеће и жичане корпе за ПЕТ амбалажу распоређени су по сеоским месним заједницама у циљу одржавања чистоће и смањења сметлишта на подручју Националног парка Ђердап.(финансијска подршка Министарства животне средине и просторног планирања).

5. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА РЕАЛИЗАЦИЈИ ПОСЕБНИХ ПРОГРАМА КОЈИ СУ У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА

- Иницирање и координација на активностима са општинским туристичким организацијама и органима локалне самоуправе, а у циљу развоја свих видова туризма – учешће у реализацији многобројних манифестација: Дан Дунава, Златна бућка Ђердапа, Поречки котлић, Куп Ђердапа у једрењу, ТИД-ова регата, учешће на сајму ЛОРИСТ у Новом Саду и сајму у Београду као и сајму дунава у голупцу у циљу презентације и популаризације природних и културних вредности Националног парка Ђердап.

- ПОПУЛАРИЗАЦИЈА И ПРЕЗЕНТАЦИЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП-израда промотивног материјала Националног парка Ђердап, (тематски флаери, банери, букмаркери, леци), презентација на сајму туризма у Београду и сајму Лорист у Новом Саду, организација дочека иностраних бродова-crusega, презентације и филмови у управној згради за посетиоце парка, организоване презентације (ИПНАС и састанак организовања секције ЕУРОПАРК ФЕДЕРАЦИЈЕ) у Визиторском центру Управне зграде Националног парка Ђердап.

- КУЛТУРНО ОБРАЗОВНА И ПРОПАГАНДНА АКТИВНОСТ -

Организовање радионица у школама на подручју Националног парка Ђердап

Редовно су организоване презентације за за ученике 6 и 7 разреда по школама и у приземљу управне зграде Националног парка Ђердап у Доњем Милановцу. Ове тематске радионице имале су задатак да упознају будуће чуваре природе о природним и културно-историјским вредностима парка у коме живе.

У оквиру Европске недеље шума, Национални парк Ђердап је на ту тему организовао радионицу за ученике Основне школе Вук Караџић из Доњег Милановца. О овим активностима је снимљена емисија за РТВ Мајданпек и која је заједно са извештајем прослеђена Министарству животне средине.

У току године организовано је неколико посета визиторском центру Националног парка и за децу предшколског узраста.

Редовно су организоване “школе у природи”, једна таква је и посете ученика основне школе Светозар Радић из Текије пределу изузетних одлика “Велики и

Мали Штрбац са Трајановом таблом”. Посете резерватима природе организоване су и за посетиоце ван Националног парка: студенте, туризмологе, извиђаче и др. За организовање школа у природи припремљен је пројекат санације старе школе на Голом брду, која би била едукативни центар за младе у будућем периоду.

Учествовало се у емисијама о заштити природе на РТВ Мајданпек, РТВ Зајечар, РТС и др.

Уз помоћ Радио-телевизије Србије снимљен је филм о повратку младунца орла белорепана и припремљен је материјал о спасавању срне из Дунава и пуштању натраг у природу.

Организоване су едукативне радионице по школама на територији Националног парка Ђердап . Организоване су школе у природи, (презентација у пауер поинту и демонстриран начин брања и пресовања биљака код израде хербаријума.). Реализоване су активности на прослави Дана шума за ученике основне школе (поводом обележавања Дана шума – одговарање на квиз питања и обука у препознавању листова дрвенастих биљака на подручју НПЂ). На подручју Националног парка Ђердап снимљен је еколошки филм по сценарију и у продукцији „ Еколибри,, ОСТАВШТИНА ЗА БУДУЋНОСТ са улогом биолога Националног парка Ђердап. Природне и културне вредности Националног парка Ђердап презентоване су кроз научне и документарне емисије као што су „ На скривено те водим место,, , КВАДРАТУРА КРУГА, КУДА ЗА ВИКЕНД, затим репортажом о вредностима и лепотама Националног парка Ђердап ПОЛИТИКИНОГ МАГАЗИНА поводом номинације за осам природних светских чуда, ЕКОЛОШКЕ РЕДАКЦИЈЕ РТС-а , боравком групе специјализованих туристичких новинара из Холандије посредством ТОС-а, репортажом у часопису Национална географија, у монографији Wild Europa, чији је аутор Eric Barusser из Белгије, као и заступљеношћу на националним електронским и штампаним медијима.

- Студенти биолошког факултета чланови НВО „ Еуренса,, уз помоћ стручних сарадника Националног парка Ђердап, одржали су десетодневни међународни камп и упознали се са природним и културним вредностима Ђердапа.

- Направљене су тематске презентације од стране стручних сарадника – извршиоца активности у оквиру Службе заштите и развоја Националног парка Ђердап помоћу којих је презентован Национални парк Ђердап у земљама са којима постоји међународна сарадња и при обележавању еколошких датума и манифестација у Србији.

- Водич кроз Ђердап је преименован у ЕКО БУКВАР НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП- написан текст , направљене илустрације за свако обрађено слово на тему екологије, урађена припрема за штампу. Обележавање важних еколошких датума у складу са могућностима , у смислу презентација у пауер поинту, демонстрирања рециклаже папира и израде подлоге за сликање, украсних предмета у циљу смањења отпада на депонијама кроз обележавање Дана Дунава.

Поред поменутих активности за ученике ОШ "Вук Караџић" Доњи Милановац организоване су еколошке радионице " Бирам да рециклирам" и "Подизање еколошке свести". Основци су били у прилици да се кроз практичну вежбу упознају са рециклажом отпадног папира.

- НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКА АКТИВНОСТ -

Реализован пројекат 2007.године „Ксеролошко и антигено испитивање популација слепих мишева на присуство вируса беснила и парамиксовироза,,

У сарадњи са Ветеринарским специјалистичким институтом Краљево реализован је пројекат Испитивање присуства вируса беснила на неколико станишта популације слепих мишева Националног парка Ђердап . Извршен је обилазак свих пећина на подручју Националног парка Ђердап које су потенцијална станишта слепих мишева. На основу обиласка пећина , најпогоднија пећина за реализацију пројекта је пећина Градашница . У пећини Градашница је у току године у више наврата вршено хватање слепих мишева и на лицу места вршено њихово узорковање (узиман је брис из грла као и паразити који су присутни по телу) . На основу извршених анализа , сви слепи мишеви који су узорковани на тесту су били негативни (нису носили у себи вирус беснила) .

У сарадњи са Ветеринарским специјалистичким институтом Краљево обиђени терени Мале Врбице око рибњака ради мониторинга биодиверзитета птица и сачињена фотодокументација како би се припремила документација као предлог да се стави под директну заштиту Националног парка Ђердап и заштитила орнитофауна од криволова.

У сарадњи са Ветеринарским специјалистичким институтом Краљево реализују се пројекти "Испитивање присуства вируса беснила на неколико станишта популације слепих мишева Националног парка Ђердап" и "Праћење и заштита од вируса птичјег грипа код птица мочварица."

У току је реализација пројекта „Истраживање стања и заштита приоритетних врста птица на подручју Националног парка Ђердап,, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и ВСИ Краљево истовремено са пројектом „ Истраживање стања и заштита слепих мишева (Chiroptera) у спелеолошким објектима на подручју Националног парка Ђердап,, са истим сарадницима.

- РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА – Хронолошки се радило на ажурирању веб сајта Ј.П. “Национални парк Ђердап” www.npdjerdap.org (постављање нових слика, текстова и осталог материјала), у циљу представљања рада и активности парка, реализација информационог система за евиденцију **Биљних и животињских врста Националног парка Ђердап**, реализација информационог система за евиденцију **Непокретних културних добара Националног парка Ђердап**.

Урађена је и на веб сајт Националног парка Ђердап постављена виртуелна презентација Националног парка Ђердап којом су природне и културне вредности парка на модеран начин представљене јавности.

6. САРАДЊА

- **МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА** - *Активности у циљу наставка сарадње са EUROPARC федерацијом. Учествовање на конференцијама, семинарима, "воркиоповима"...*(програм обуке "*Training Champions for the Carpathian Ecoregion Protected Areas*" који се одржао у "*Bukk*" Националном парку - Мађарска, у вези одрживог туризма, развоја вештине обуке и израде концепата менаџмент планирања, а у организацији EUROPARC федерације. Учешће у семинару програма обуке "*Training Champions for the Carpathian Ecoregion Protected Areas*" у организацији "**Europarc**" федерације у "**Vanatori Neamt**" парк природе у Румунији.

- Редовна сарадња са Румунским парком природе Portile de fier на симпозијумима који се организују сваке године у пролеће а представници Парка обрађују област флоре и фауне а радови се објављују у зборнику радова „ DROBETA„.

- Парк је сарадник са институцијама округа Mehedintci на конкурсу код ИПА фондације за заједничке пројекте из области туризма.

- Парк је са представницима Парка природе „Portile de fier „ радио претраживање терена потенцијалног станишта ђердапске лале (*Tulipa hungarica Borbas*) као и пребројавање лале са српске стране румунских популација

- Успостављена је сарадња са "GEC NERA" – Grupul Ecologic De Colaborare Nera (Ecological Cooperation Group Nera) у циљу имплементације пројекта "*Contribution to improving of the natural protected areas management from the border zone of Danube – Nera – Caras micro region*".

-Пројекат „Danube –European Corridor„ у Турн-Северину (учешће у презентацијама и Сајму туризма)

- Сарадња са спелеолошком Асоцијацијом „ Exploratorii„ из Решите (Карас-Северин) на активностима у оквиру пројекта „SpeleoTourism in the Green belt of South-East Europe„

- Редовно учешће на семинару WWF Дунавско карпатски програм, учешће на скупу Комитета за имплементацију Карпатске конвенције, учешће на конференцији Заштите влажних подручја.

- У организацији Немачке фондације за техничку помоћ и сарадњу – GTZ, од 02. - 06.12.2009.године, организована је посета парковима природе покрајине Баден Вутемберг, са циљем упознавања са радом и испитивања могућности за сарадњу. Делегација је имала званичан пријем у Министарству животне средине покрајине Баден Вутемберг у Штутгарту, где је упозната са радом Министарства и паркова природе, а Национални парк Ђердап имао је и своју презентацију. Због велике сличности са Националним парком Ђердап, показано је интересовање дирекције парка Горње Подунавље за успостављање сарадње и размену искустава овог и нашег парка.

- Представљање Парка на Фестивалу нетакнуте природе у француском департману Вандеја- посредством најмодерније технологије и изванредне музеографије током

десетодневног трајања Фестивала нетакнуте природе од 18. до 28. марта, око хиљаду квадратних метара спортског центра у Land-Ženionu било је прибежиште чудесних тајни природе Националног парка Ђердап који је био почасни гост фестивала, као и далеке Океаније.

- Национални парк Ђердап је учествовао на ГРИН БЕЛТУ .

- У оквиру реализације пројекта „Истраживање стања и заштита приоритетних врста птица на подручју Националног парка Ђердап,, организована је конференција „ВИКЕНД ПОСМАТРАЊА ПРТИЦА „ на којој су учествовали представници Министарства животне средине и просторног планирања, Завода за заштиту природе Србије, НП „Скадарско језеро,, из Црне Горе , НП „Ретезат,, из Румуније , Специјалног резервата природе „Увац,, и „Засавица,, , Фонда за заштиту птица грабљивица , Лиге за орнитолошку акцију Србије , Ветеринарског, специјалистичког института Краљево , као и представници Националног парка Ђердап,, .

- САРАДЊА СА КОРИСНИЦИМА ПОДРУЧЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП

- Активности су се сводиле на сарадњу са општинама, месним заједницама, школама, удружењима и организацијама са подручја националног парка као и на контролу подручја везано за контролу риболовног подручја, контролу промета дрвних сортимената, контролу дивље градње , чишћење обале река од ПЕТ амбалаже и др.

- **ПРИПРЕМА ПРОЈЕКТА ЗА ДОНАТОРСКА СРЕДСТВА** - У току сваке године редовно су се припремали пројекти за наредну годину за донаторска средства са којима би се конкурисало код Министарства животне средине и просторног планирања као и код других Министарстава где је било могуће пријављивање на конкурс за суфинансирање у наредној години.

7. ОСНОВНИ ПОСЛОВИ, ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА

– Активности Службе надзора- Како би се несметамо одвијала редовна контрола подручја Парка , уложена су средства у опремање за рад Службе надзора (три рибарска чамца, три ванбродска мотора, приколица за глисер, четири прслука за спасавање)

ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА (2011-2020)

1.0. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП

Национални парк Ђердап (у даљем тексту: Парк) се налази у југоисточном делу Европе, у североисточном делу Републике Србије, на самој међународној граници са Румунијом.

Парк обухвата део подручја Ђердапске клисуре (Гвоздена врата – Iron Gate) у средњем току Дунава, које је подељено средином тока Дунава, међународном границом на јужни - српски и северни - румунски део.

Подручје Парка обухвата укупну површину од 63.608,45 ха, од чега на територији општине Голубац 18.116,55 ха, на територији општине Мајданпек 29.467 ха и на територији општине Кладово 16.024,75 ха, у оквиру 16 катастарских општина: Голубац (део), Брњица, Добра, Бољетин, Доњи Милановац, Мајданпек (део), Мосна, Тополница (део), Голубиње (део), Мироч (део), Текија, Петрово Село, Сип, Давидовац (део), Кладушница (део), Подвршка (део).

Просторним планом подручја "Национални парк Ђердап" утврђена је и заштитна зона од укупно 93.968 ха. Територији општине Мајданпек припада 33.889,40 ха (катастарске општине: Мајданпек, Мироч, Тополница, Рудна глава и Голубиње), општини Кладово 19.703,58 ха (катастарске општине: Давидовац, Манастирица, Кладушница, Подвршка, Велика Каменица и Брза Паланка) и општини Кучево 20.591,64 ха (катастарске општине: Раденка и Вољуја) и општини Неготин 14.126,00 ха (катастарске општине: Уровица и Вратна).

Дужина парка је преко 100 км, а највећа ширина достиже до 6 км. Национални парк заузима делове општине Голубац, Мајданпек и Кладово.

Улаз у Парк из правца запада се налази код Голупца, односно, средњевековне тврђаве Голубачки град, из правца истока код насеља Караташ, односно, античког утврђења Диана и ХЕ "Ђердап I", а са југа из правца Мајданпек близу центра Парка, насеља Доњи Милановац. Већи број попречних веза, локалних, сеоских и шумских путева обезбеђују прилаз Парку целом његовом дужином.

До Парка се долази магистралним путем Београд-Пожаревац- Голубац, који целом дужином клисуре прати Дунав, све до Кладова. Овај пут уједно представља и најкраћу везу између Панонског и Влашко-пантијског басена. Јужним ободом Парка пролази, такође, магистрални пут Пожаревац-Мајданпек-Неготин-Кладово. Улаз у Парк је од Београда, главног града Србије и Југославије, удаљен око 120 км.

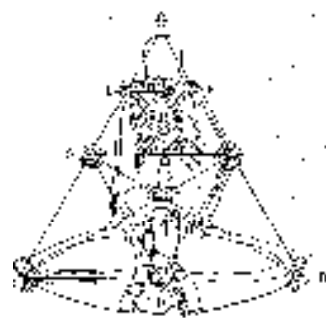
Европска речна саобраћајница - Дунав, повезује Парк са целом Европом, Црним морем и Средоземљем.

Специфичност Ђердапа јесте његова директна везаност за Дунав, која представља део изузетно значајног европског међународног пловног пута. Погранично подручје Ђердапа са Румунијом и Бугарском пружају велике могућности за развој Парка и подручја у целини .

ИСТОРИЈА ПОДРУЧЈА

Захваљујући специфичним и повољним условима за живот, у Ђердапској клисури је остварен континуитет материјалног живота и развоја духовне културе, од праисторије до данас. Многобројна археолошка налазишта, очувани културно-историјски споменици римског, средњевековног и турског периода, смеђују се са новим насељима на самој обали Дунава.

Најстарији археолошки локалитети средњег каменог доба-протонеолита, настали су у периоду од 7000 до 5000 година пре наше ере, у кречњачким увалама Госпођиног вира и Казана (Лепенски вир, Власац, Падина и Хајдучка Воденица).

Приликом освајања североисточних области Балкана римске легије су затекле у ђердапској области неолитску и бронзану културу и насеља формирана око налазишта бакра, углавном при ушћима дунавских притока.

За Римљане, Дунав је представљао природну одбрамбену препреку према варварској Европи коју су Тиберије, Клаудије, Домицијан и Трајан стратешки учврстили формирајући ланчано изграђен ЛИМЕС I.

У периоду од I - II века наше ере усечен је пут, од Голупца до Кладова, у стрмим литицама десне обале Дунава повезан системом утврђења мостова и пристаништа.

ЛИМЕС се стратешки ослањао на неколико већих каструма: Ледерата код Рама, Цуппае код Голубца, Новае код Чезаве, Талиата код В. Градца и Диана код Кладова која су међусобно била повезана мањим кастелма на истој или супротној обали Дунава.

По доласку Византије, од IV – VI века, у палеовизантијском периоду, већи део римских грађевина доживео је преправку, дограђивање, а подиже се и нов кастел на Босману. У то време, у Ђердапској области је староседелачко становништво рано прешло у хришћанство, о чему сведоче рановизантијске цркве у Чезави, Бољетину и другде.

У вишевековном смењивању култура, Словени који су од VI века започели насељавање на Балкан, простор Ђердапа су, због неприступачности, почели да насељавају тек у IX веку. За своја прва насеља користили су искључиво очувана античка, односно палеовизантијска утврђења.

У периоду од XII-XV века Словени - Браничевци, су обновили неколико утврђења, подигли већи број хришћанских цркава, као и велику голубачку тврђаву средином XIV века.

Државно и политичко уређење ове територије током историје условљавало је и развојне процесе културе становништва (почетком средњег века припадала је Византији, насељавали су је Словени, освајали бугарски канови, владали су Мађари, Срби и Турци)

Заједничким животом у овим крајевима, Срби и Власи, упућени једни на друге, нашли су начина да очувају своја традиционална сеоска насеља на обали Дунава и околним брдима. Живописни народни обичаји и предања која досежу до најстаријих дана, говоре о њиховом заједничком животу на овом подручју.

Међутим, неповољан географски положај Ђердапа у односу на главне саобраћајнице и веће привредне центре, као и близина државне границе, условили су спор развој сеоских насеља што је утицало и на неимарство.

Од XVIII до почетка XX века, кућа за становање претрпела је знатне промене: од једноделне куће брвнаре, преко дводелне и троделне куће са отвореним тремом и подрумом, до савремених зиданих кућа по угледу на варошке.

Посебан утицај на развој и промене на подручју Ђердапа извршила је изградња бране Ђердапа I.

Негативне последице изградње, нажалост, су и већи број потопљених археолошких налазишта и културних и природних добара као и пресељење неколико насеља. Плански саграђена нова насеља на обали језера сачувала су своја имена и становнике и следе своје традиције у новим условима.

ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

У пејзажу Парка издвајају се клисура, шумовито брдско-планинско залеђе, зоне крашког рељефа и насељена подручја.

У пределу Парка доминира клисура са својим теснацима и котлинским проширењима и пространим језером. Динамична и контрасна морфологија овог дела долине Дунава, као и велика акумулација, основна су обележја Ђердапског подручја.

Ђердапска клисура, као један од највећих и најзначајнијих рефугијума, јединствен је природни феномен Европе и истовремено једно од најинтересантнијих подручја по својим историјским, археолошким, геолошким, геоморфолошким, флористичким, фитогеографским и фитоценолошким особеностима.

ГЕОМОРФОЛОГИЈА

Ђердапска клисура је највећа клисура - пробојница у Европи. То је истовремено полигенетска, полифазна, попречна, дубока, антецедентна, композитна, лактаста, клисураста и кањонска долина. Састоји се од четири клисуре и три котлине. Прва је Горња или Голубачка клисура, а следе Љупковска котлина, клисура Госпођин вир, Доњомилановачка котлина, клисура Велики и Мали Казан, Оршавска котлина и Сипска клисура.

Најлепша клисура је Велики Казан. Вертикалне стране се уздижу над Дунавом и до 30 м, а ширина корита је 150-170 м. У Великом Казану има врло дубоких вирова (до 71 м) чија дна допиру испод нивоа мора.

Ђердапска клисура се карактерише, поред осталог и великим бројем циновских лонаца. У једном од њих је измерена дубина од чак 82м. Са речног дна клисуре уздижу се бројни остењаци и прагови, од којих су неки видљиви и после потапања.

Пре формирања хидроакумулације Ђердап I, у Сипској клисури су постојали бројни брзаци са чеврнтијама које су изградиле хиновске лонце, дубине и до 16 м испод нивоа мора. Део са брзацима и чеврнтијама пружа се у дужини од 3 км. Тај део се назива Ђердап (Гвоздена врата), по којем је цела клисура и добила име.

Поред дубоких и узаних клисура, пространих котлина, увала и гребена, бројне су и дунавске терасе и подови, стеновити одсеци и клисурасте долине притока Дунава. У залеђу клисуре формиране су вртаче, јаме, пећине, суве и следе долине, остењаци.

ГЕОЛОГИЈА

Ђердапска клисура одликује се веома разноврсном геолошком грађом. Најзаступљенији је комплекс палеозојских гнајсева, амфибола и различитих врста

шкриљаца, као и формације седиментних стена јурске и кредне старости - у првом реду кречњака.

Велике делове Парка покривају и карбонски пешчари, конгломерати и глинци, магматске стене (гранити, габрови) и неогени седименти.

За подручје клисуре је карактеристично да главни структурни елементи имају изразиту меридијанску оријентацију, па се партије различитих стена смењују у виду појасева мање или веће ширине. Усецањем у правцу запад-исток, Дунав је отворио величанствен попречни профил кроз читаву серију петрографски и стратиграфски различитих стена, па у том смислу, клисура представља јединствен геолошки споменик природе.

ПЕДОЛОГИЈА

Геолошка подлога је условила и одговарајући педолошки покривач. Земљишта су врло различитих типова и на различитим стадијумима еволутивног развоја, односно, деградације. Највише су заступљена смеђа земљишта и рендзине.

ХИДРОЛОГИЈА

Основни хидролошки феномен Парка данас је хидроакumulација, настала преграђивањем Дунава, друге по величини реке у Европи, узводно од Сипа. Формирањем језера потопљено је неколико врела, као и завршни делови долина дунавских притока и преобраћени у мање или веће заливе естуарског облика. Клисуре је изгубила много од своје динамике и лепоте. Највеће притоке Дунава у Националном парку, по површини слива и протицају, су Добранска река, Бољетинска, Златица и Кожица. Највећи протицај има Поречка река, али је њен слив, као и слив Брњице, највећим делом ван граница Парка.

На овом подручју регистрован је и већи број извора. Посебно је занимљива крашка хидрографија мирочке површи са великим бројем разнородних облика крашког рељефа.

По начину постанка, језеро Балта алу Шонту, дужине од око 130 м, ширине око 60 и дубине 11,5 м, представља занимљиву и ретку природну појаву. Средњи годишњи протицај Дунава је око 5.500 м³/с, а највећа дубина 82 м, једна од највећих речних дубина у свету.

КЛИМА

Умерено-континентална и континентална клима Влашке и Бугарске низије представља климу Ђердапа која се мењала кроз време. Та измењеност је условљена утицајем велике масе Дунава и заклоњеношћу читавог Ђердапског подручја и са севера и са југа.

Брдско-планинско залеђе клисуре одликује се модификованим планинским климатом.

ВЕГЕТАЦИЈА

Најзначајнија карактеристика вегетације у Парку је очуваност развојних вегетацијских серија-од полидоминантних типова шума и свих прелаза, преко реликтних осиромашених заједница, до заједница савременог типа. Шест развојних вегетацијских серија, колико је присутно у Ђердапу нема ни у једном рефугијуму Србије.

На подручју Ђердапа издвојено је укупно око 50 шумских и жбунастих заједница.

Изузетно вредне за науку и образовање су реликтне шумске заједнице, међу којима се посебно истиче ендемичне Ђердапске шумске заједнице полидоминантног типа као што су нпр. *Fago-colurnetum mixtum*, *Quercu-colurnetum mixtum*, *Fraxino – colurnetum mixtum*, *Syringo-colurnetum mixtum*, *Celto-juglandetum*.

То су богате, мешовите, структурне заједнице које у једној састојини величине пола хектара, имају по 20 и више врста дрвећа и жбуња и преко стотину врста зељастих биљака, маховина, папрати и гљива.

Ове заједнице на кречњачким стенама имају у свом саставу једну или више врста терцијерних реликата. Оне су по многим особинама најближе предачким, терцијарним шумским заједницама од којих воде порекло савремене шумске заједнице.

У једној састојини реликтне, полидоминантне заједнице, *Fago-colurnetum mixtum* нпр. налази се у једном фитоценолошком снимку једне крај других следеће врсте дрвећа: буква (*Fagus moesiaca*), јавор (*Acer pseudoplatanus*), маклен (*Acer monspessulanum*), клен (*Acer campestre*), бели и црни јасен (*Fraxinus excelsior* и *ornus*), граб (*Carpinus betulus*), грабић (*Carpinus orientalis*), бела липа (*Tilia tomentosa*), мечја леска (*Corylus colurna*), орах (*Juglans regia*), цер (*Quercus cerris*) и друге.

Инверзија вегетације од Дунава до врхова гребена, која је условљена модификацијом климе и земљишта, још једна је од карактеристичних појава Ђердапа. Такође су значајне врсте и заједнице на стенама, као и ливадске заједнице са низом специфичности у погледу састава и међусобних односа врста.

ФЛОРА

Флора подручја Парка је изузетно разноврсна у таксономском и еколошком смислу. Преко 1000 врста се налази у ужем приобалном подручју. Значајна је распрострањеност ретких биљних врста, међу којима су посебно значајни терцијарни реликти чији је ареал и бројност у Европи знатно смањен.

Посебно треба истаћи следеће врсте: мечја леска (*Corylus colurna*) Панчићев маклен (*Acer intermedium*), копривић (*Celtis australis*), орах (*Juglans regia*), шимширика (*Berberis vulgaris*), зеленика (*Ilex aquifolium*), медунац (*Quercus pubescens*), јоргован (*Syringa vulgaris*), руј (*Cotinus coggygria*), кострика (*Ruscus aculeatus*), златна папрат (*Ceterach officinarum*) итд.

ФАУНА

Фауна Парка одликује се великом разноврсношћу врста. Од крупне дивљачи најзначајнија је јеленска дивљач чија је бројност и квалитет на овом подручју одавно позната и ван граница Србије. На читавој површини Парка срећу се и сrneћа дивљач, дивље свиње, зечеви, лисице и друге уобичајне врсте. У долинама река и у низијским деловима Парка срећу се јаребице, препелице и фазани, а на Дунаву живи најразноврснија фауна птица мочварница. У оквиру веома успелог огледа у кањону Ђердапа насељене су и дивокозе.

Поред наведених врста дивљачи које се, у циљу одржавања и побољшања њиховог квалитета, редовно користе путем санитарног, редуционог и трофејног одстрела, у Парку се срећу и неке веома ретке врсте животиња и птица као што су : медвед, рис, вук, шакал, ракунопас, шарени твор, сури орао и остале птице грабљивице, сова ушара, сова, црна рода, лештарка и др. који чине посебну вредност фауне Националног парка.

НАСЕЉА И СТАНОВНИШТВО

На територији Парка се налази десет насеља од којих је једино Доњи Милановац са Мосном насеље градског типа са развијеним делатностима, инфра и супраструктуром и значајним туристичким смештајним капацитетима. Доњи Милановац је седиште управе Парка. Највећи број насеља је на обали Дунава, уз магистрални пут и плански је настао пресељењем потопљених села приликом изградње. Само три села Петрово село, Бољетин и део Голубиња остала су на својим традиционалним локацијама. Петрово село је задржало све карактеристике разбијеног планинског насеља, очуване традиционалне архитектуре док остала припадају типу збијених, концентрисаних насеља. У брдско-планинским деловима задржале су се летње сточарске насеобине- "кулме".

Грађевинска подручја највећим делом припадају насељима, мада је одређен део грађевинског земљишта расут по територији и припада стамбеној изградњи становника и викенд насељима. Мањи део се користи за саобраћајне површине и инфраструктуру.

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Просторним планом, у оквиру зона заштите, природне вредности парка су представљене билансом врста објеката заштите који су претходно били актом стављени под заштиту. Билансом површина приказани су Предела посебних одлика, Природни резервати, Споменици природе, Остали објекти заштите природе и Непокретна културна добра као посебне врсте заштићених добара.

У складу са законом утврђеним режимима заштите утврђена је обавеза спровођења ревизије и систематске валоризације природних и културних вредности парка, којом је требало утврдити степен заштите и степен коришћења сваког од претходно наведених локалитета као и подручја у целини и на тај

начин зонингом парка дефинисати значај природних вредности и степен коришћења у оквиру Националног парка као јединственог заштићеног природног добра.

У зони I степена заштите налази се 9 резервата природе који ће, након ревизије, представљати локалитете посебних природних вредности националног парка са утврђеним режимима заштите и један Предео посебних природних одлика Велики и Мали Штрбац са Трајановом таблом (по важећем Просторном плану , у току је израда новог плана):

- Голубачки град (23.04 ха) - проглашен резерватом природе због значајних вегетацијских вредности. Доминира термофилна, полидоминантна заједница храстова са грабићем (*Carpino-orientalis-Quercetum mixtum*) и јоргованом. Резерват се налази непосредно поред истоимене средњовековне тврђаве.
- Бојана (27.44 ха) - овај резерват обухвата аутохтону мезофилну, полидоминантну заједницу са орахом (*Fagetum submontanum calcicolum mixtum juglandetosum*). Као терцијарни реликт, са широким еколошким дијапазоном орах има посебно место у Ђердапу.
- Татарски вис (14.70 ха) - резерват који повезује вегетацију и геолошку подлогу (кристаласти шкриљци, где се развила заједница храста китњака са грабом и кречњак где се среће буква). Део на судару ових геолошких подлога обрастао је буквом, китњаком и грабом.
- Босман-Соколовац (281.3 ха) - овим резерватом обухваћен је део ужег приобалног простора, где су концентрисане ретке, осиромашене реликтне, ксеротермне заједнице ниских шума и шибљака јоргована са мечјом леском (*Syringo-monspessulo-columnetum*, Мишић 1967), термомезофилних заједница јасена и леске (*Fraxino columnetum*) и др. На подручју овог резервата налази се и значајно геолошко налазиште мезозојске, лиаске фауне.
- Шомрда (30.07 ха) - резерват је значајан по присуству ретке, реликтне, терцијарне врсте-зеленика или божиковина (*Plex aquifolium*). Поједина стабла ове врсте достижу и преко 5 м висине.
- Цигански поток (18.32 ха) - изразит рефугијални карактер овог резервата обезбедио је развој заједнице балканске букве и ораха (*Fagetum montanum juglandetosum*), као и чисте орахове састојине (*Parietario-juglandetum*).
- Чока Њалта са Песачом (354 ха) - резерват је једно од најбогатијих налазишта реликтних полидоминантних заједница и врста ђердапског подручја, као што су заједница букве, мечје леске и ораха (*Fago-columnetum mixtum juglandetosum*), јасена, мечје леске и јоргована (*Fraxino-columnetum mixtum*), јоргована и мечје леске (*Syringo-columnetum mixtum*), грабића, храстова и јоргована (*Carpino orientalis-Quercetum mixtum syringetosum*) и др.
- Лепенски вир (21.04 ха) - чувени археолошки локалитет значајан је као резерват и по присутности реликтних заједница, међу којима посебно место заузима полидоминантна заједница копривића и ораха (*Celto-Juglandetosum*). У овој

заједници констатовано је 14 врста субмедитеранског флорног елемента. Укупно је забележено 21 флорни елемент, што указује на висок степен реликтности ове заједнице и рефугијалности станишта Лепенског вира.

- Кањон Бољетинске реке - Гребен (99,92 ха) - Кањоном Бољетинске реке обухваћени су чувени пешчарски гребени са набраним слојевима. Поред пермтријаских у кањону се налазе и лијарски пешчари и конгломерати са горњојурским и барањским кречњацима. Ретки су профили са таквим обиљем палеонтолошким налаза, а посебна специфичност је могућност враћања потпуне сукцесије амонитских заједница јуре и доње креде. У сектору клисура Бољетинске реке- Гребен добро је изражен тип шуме грабића и хрстова (*Carpino orientalis – Quercetum mixtum*) са типичном и термофилном варијантом јоргована. Најинтересантнија заједница је полидоминантна шума исходног типа *Carpino orientalis – Quercetum mixtum juglandetosum* (грабић са хрстовима и орахом).
- Велики и Мали Штрбац (899,4 ха)- неспорно најинтересантнији део Ђердапа који је стављен под посебну заштиту. Непосредна близина "Казана" на Дунаву, високе окомите стене, бројне вртаче, шарпе, остенаци, велике и мале кречњачке увале, широки зарављени гребени, сипари покретни и умирени, кречњачке и силикатне стене, честе магле и друге специфичности, допринеле су изузетно богатој и сложеној флори и вегетацији.

У овом сектору Ђердапа очувало се 6 развојних вегетацијских серија са исходним полидоминантним заједницама типа *Fago-cornetum mixtum*, *Quercocornetum mixtum*, *Fraxino-cornetum mixtum*, затим *Carpino orientali-Quercetum mixtum*, *Syringo-cornetum mixtum* и заједница на силикатима *Fagetum submontana silicicum mixtum*. Осим ових серија исходних, полидоминантних заједница, констатовани су низови осиромашених реликтних заједница и заједница савременог типа.

Састојине полидоминантних типова шума одликују се полидоминантним саставом врста у свим спратовима и сложеном структуром. Такође је карактеристичан и специфичан за ово подручје и еколошко-вегетацијски феномен вртача на карским теренима, због инверзије фитоценолошког састава вртача и њихове околине. На неким местима се на растојању од 2 -3 м битно мења флористички састав и структура заједнице од најмезофилније реликтне до најтермофилније.

Велики и Мали Штрбац је такође ловно-узгојни резерват у који је реинтродукована дивокоса (*Rupisarga rupisarga*). У подручју овог резервата налази се и чувена Трајанова табла.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКЕ ВРЕДНОСТИ

Прва прелиминарна истраживања на подручју Ђердапа заснивала су се, углавном, на подацима које су недовољно одређено пружали антички и византијски извори и запажања средњевековних путописаца. Прва организована истраживања

започета су 1956.године,док су плански припремљена ископавања започета 1964.године због подизања хидроцентрале Ђердап I . Два озбиљна разлога су ограничавала обиман истраживачки рад: ископавања су морала да буду ограничена само на оне локалитете који се налазе на коти испод 75 м.н.в., а то значи да су многа културна добра остала недовољно истражена и с друге стране, с обзиром на ограничени период рада многи локалитети су делимично обрађени како би се најзначајнија добра систематски проучила, дислоцирала и учинила доступна јавности. Након изградње ХЕ код Сипа од 1971. године настављена су археолошка истраживања која су до данас резултирала опсежним стручним извештајима и научним радовима о културном наслеђу Ђердапа. На територији Парка заштићен је велики број културно-историјских добара заједно са својом околином. Нека од ових добара проглашена су и за добра од изузетног значаја и уживају посебну заштиту државе. То су:

- ГОЛУБАЧКИ ГРАД (споменик културе) се налази на самом улазу у Ђердапску клисуру на најистуренијем рту, чинећи улазну капију Парка, и улаз у Голубачку клисуру. Голубачки град је изграђен средином XIV века на тешко приступачним, стрмим одсечима кречњачких стена. Сачувани бедеми и одбрамбене куле сведоче данас о најмонументалнијем средњевековном војном објекту у Ђердапу. Неприступачност локације није омогућила развијање насеља-подграђа, те је са престанком функције, средином XIX века утврђење напуштено. Насеље Голубац се развио на погоднијем месту, узводно од Голубачког града.
- ЛЕПЕНСКИ ВИР (споменик културе) са изузетно повољном микролокацијом у Госпођином виру, трајало је од 5800. - 4300. године п.н.е. у оквиру 9 сукцесивно подигнутих насеља са плански грађеним кућиштима, гробовима, светилиштима и уметнички обрађеним предметима јединственог ликовног израза. Фитоценолошка истраживања у овом делу Ђердапа, која су вршена упоредо са археолошким, открили су постојање врло уске везе између флоре, вегетације и услова средине са једне стране и праисторијских насеља са друге стране. На основу целокупно промењеног материјала "лепенска култура " се може хронолошки сместити на прелазу из скупљачко-ловачке епохе у прве зачетке млађег каменог доба-протонеолита. На то указују, с једне стране, пронађени остаци костију животиња, бројне алатке за риболов, а са друге стране сакрални предмети, риболико-антропоморфне скулптуре и постојања првих организованих насеља са строго утврђеним типом куће.
- ТРАЈАНОВА ТАБЛА – TABULA TRAIANA (споменик културе) чини део римског Лимеса I - односно Трајановог пута који је изграђен у периоду од 98-117, у теснацу Малог Казана. Табла слови замашан Трајанов грађевински подухват, изградњу пута и моста код Кладова.
- ДИАНА каструм (археолошко налазиште) подигнут је на локалитету Караташ, на самом прелазу из I у II век, на доминантном узвишењу крај саме обале Дунава и чини једно од највећих римско-византијских утврђења. Подизање

Диане се везује за завршну фазу изградње стратешко-фортификационог потеза од Београда до Костола који је окончао цар Трајан око 110.године. Завршницу римског Лимеса, поред Диане, чини прекопавање канала код Сипа чиме је Дунав постао плован по први пут у историји. Утврђење Диана опасују бедеми четвороугаоног облика са заобљеним угловима (140 x134 м). Архитектонска конструкција, облици и димензије сачуваних делова објекта потврђују првобитну изградњу Диане као војног логора који је временом прерастао у цивилно насеље. Истраживања евидентираних споменика и археолошких налазишта су у току, а за део добара припремају се и посебни програми ревитализације. Посебни радови се посвећују истраживању етнолошко-етнографског наслеђа на подручју.

ПЛАНИРАЊЕ

Просторним планом подручја Националног парка Ђердап утврђени су: границе подручја Националног парка Ђердап, критеријуми организације, уређења и коришћења подручја (циљеви и задаци заштите и развоја; природа, природне вредности и непокретна културна добра; намена површина; основе и смернице за организацију, уређење и коришћење простора; мере и услови очувања, заштите, унаперђивања и коришћења подручја Националног парка; мере за остваривање Просторног плана) и графичке приказе.

Предмет зонирања подручја Националног парка су све његове активности које су условљене режимима коришћења, а то су: заштита ресурса (шума, вода, ловне и риболовне фауне, минералних сировина), локалитета посебних природних вредности и непокретних културних добара, рекреација и туризам, шумарство и пољопривреда, изградња, а у знатној мери водопривреда, енергетика и активности посебне намене

У складу са мерама заштите природних вредности и наменом површина, за активности у Парку одређени су гранични капацитети коришћења простора према летњем периоду, када су највеће могућности приступачности и коришћења подручја. За капацитете пловидбе меродавна је пропусна моћ преводница и услови пловидбе и рекерације на води у пограничном појасу.

Плански концепт у заштитној зони усмерен је ка очувању и унапређењу физичке и еколошке интегралности Парка са смерницама за уређење, изградњу и обављање привредних и непривредних делатности. .

РАЗВОЈ

Просторним планом подручја Парка утврђена је основа за планско уређење подручја и његов уравнотежени развој у складу са циљевима и критеријумима организације, уређења, заштите и коришћења подручја националног парка.

Активности Националног парка, као добра од општег интереса, условљене су и развојем општина Мајданпек, Голубац и Кладово.

Концепт развоја Националног парка Ђердап заснива се на:

- одрживом коришћењу природних ресурса,
- заштити и унапређењу посебних природних и културно-историјских вредности;
- заштити и очувању биодиверзитета, посебно флоре и фауне;
- развоју научно-истраживачких и културно-образовних функција;
- презентацији и популаризацији свих вредности и потенцијала Парка
- уравнотеженом развоју активности на основу ресурса и традиције подручја ,а посебно: туризма и рекреације, шумарства, пољопривреде и мале привреде;
- унапређењу квалитета живота становништва уз ангажовање радне снаге из околних насеља и њихово укључивање у туристичку понуду и посебне активности Националног парка;
- промовисању традиционалне производње здравствено- безбедне хране;
- међународној сарадњи уз посебну афирмацију сарадње са Румунијом у зони сарадње заштите и развоја пограничног подручја.

УРЕЂЕЊЕ ТЕРИТОРИЈЕ

Просторним планом подручја Националног парка Ђердап одређене су зоне режими следећих степена заштите:

Постојећа просторна матрица у највећој могућој мери условљава будућу намену простора и утиче на просторну и функционалну организацију Парка. Урбана шема је највећим делом већ детерминисана као и основна саобраћајна мрежа. Природни услови за лоцирање и развој насеља и нових функција Парка ограничавају могући број варијантних решења, те се слика будуће изграђености и коришћења простора углавном заснива на прихватању и регулисању постојећег стања са тежњом ка заустављању нерационалног коришћења земљишта, спречавању деградационих процеса и обезбеђењу услова за просторну заштиту природних и културно-историјских целина.

Према морфолошким и функционалним критеријумима јасно се диференцирају две зоне:

- 1) ужи појас дуж Дунава са високим степеном урбане изграђености и инфраструктурне опремљености са тежњом ка интензивирању секундарних и терцијалних привредних активности ;
- 2) брдско-планинско залеђе, шумско-пашњачки реон са расутим сеоским насељима посебно израженим на потезу од Доњег Милановца до Кладова.

Основни конфликти у простору се јављају у приобалној зони Дунава где се целом дужином расута бројна археолошка налазишта и споменички комплекси изузетне вредности, као и ови најзначајнији природни резервати, односно појаве од великог значаја за науку и образовање.

Обала Дунава је природни и историјски музеј у простору, али и активан природни простор. Према степену концентрације мотива и појава обала Дунава се може сматрати условном зоном од највећег значаја за Национални парк, без обзира што не одговара уобичајним критеријумима за утврђивање најуже зоне. Ова чињеница је условила

формирање глобалне просторне матрице која идентификује следеће целине:

- приобаље Дунава,
- брдско планинско подручје од Голупца до Доњег Милановца-без сталних сеоских насеља
- брдско планинско подручје од Доњег Милановца до Кладова-са сталним сеоским насељима Петрово село и Голубиње.

Приобаље захвата нешто шири простор у дубини територије и у њој се издвајају, према приоритету заштите, три просторне целине од највећег значаја за Парк:

- 1) Голубачке клисуре (са клисуром Брњице)
- 2) Госпођин вир (са Шомрдом)
- 3) Казан (са Мирочем и Штрбачким коритом)

Ове целине имају и најмањи степен измењености природне средине. Активности заштите природних и културно-историјских вредности представљају приоритет на овом простору док су делатности из области шумарства, ловства и планинска пољопривреда традиционалног типа усклађене са режимима заштите и коришћења подручја у целини. Туристичко-рекреативне активности се спроводе искључиво у функцији валоризације и презентације заштићених природних и културно-историјских вредности и Парка у целини као заштићеног природног добра.

Међупростор се намењује за изградњу сталних и туристичких насеља и других садржаја на начин и под условима који се утврђују Планом. Посебан режим се предвиђа за грађевинску зону насеља Доњи Милановац - Мосна. Део Парка у зони III степена заштите представља простор где се спроводи заштита у складу са планским управљањем ресурсима (шуме, ловна и риболовна фауна, грађевинско земљиште, пољопривреда и др.) док се у зони I и II степена заштите спроводе активности и задаци стога контролисани или стриктно забрањени у складу са законом.

2. ОЦЕНА СТАЊА ОЧУВАНОСТИ И УГРОЖЕНОСТИ ПОДРУЧЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП

Поред географског положаја, као еколошког комплекса низа фактора, на садашње стање екосистема Ђердапског подручја утицао је и одређени историјски развој природе и друштва кроз дуги временски период. У Ђердапу су се кроз историју дешавале крупне промене од неогена до данашњих дана, које су директно или индиректно утицале на карактер деградације екосистема, пре свега у процесима подизања и спуштања нивоа водених површина. Напредком технологије коришћења ресурса и цивилизације у целини, деградациони процеси су постајали све јачи и на све већим површинама. Како су се формирала насеља, тако су и процеси деградације екосистема били јачи и распотрањенији. Ђердапско подручје

се пре свега одликује насељеношћу, па је садашње стање екосистема резултат знатног антропогеног утицаја.

Специфична композитна долина Дунава на овом подручју са клисурама, котлинама и кањонима, својим физичко географским карактеристикама терена (геоморфолошким, хидролошким, педолошким, климатским, биогеографским) стоји под утицајем континенталне климе Влашке и Бугарске низије. Ова клима се највише осећа изнад клисуре, кањона и увала, на изложеним стрмим падинама, где најчешће и највише долази до деградације вегетације и ерозије земљишта, где је и најспорија и најтежа обнова вегетације. Међутим, у условима рефугијалне климе, на заклоњеним стаништима у клисурама, кањонима, увалама, падинама, гребенима, у приобалној зони Ђердапа долазило је током дугог временског периода до јаке деградације вегетације, а на многим местима и девастације правих прашума које су у прошлости прекривале ово подручје, поготову његове рефугијуме. Изразита ерозија земљишта захватала је најпре делове виших стрмих падина а касније и ниже делове падина са врло нестабилним екосистемима, али очуванијим земљиштем и вегетацијом.

Ерозивни процеси у Парку представљају озбиљан проблем угрожености земљишта у појединим деловима подручја (ерозија земљишта и клизишта) и као таква појава захтева предузимање одговарајућих планских мера заштите од даље деградације. Клизишта нису бројна нити су великих димензија. Али су знатно бројнија изазвана или антропогена клизишта које су последица изградње саобраћајница. То је пре свега изражено на ђердапској магистралаи, где су у усецима и засецима подсечене стеновите и земљишне масе, што омета и прекида саобраћај на појединим деоницама пута. Поред клизишта на овом подручју су присутни велики одрони и сипари, као гравитациони процеси изазвани изградњом саобраћајница.

На подручју Парка изражен је и проблем наноса и таложника у Ђердапском језеру. Пре изградње ХЕ "Ђердап" нанос је одлазио према Црном мору, а сада се највећи његов део таложи, а штетне последице од таложења речног наноса на Ђердапском језеру су огромне. Велики проблеми такође настају услед непрекидног варирања водостаја, у зависности од рада хидроцентрале, чиме непосредно утиче на појаву ерозивних процеса на приобаљу и врши њихово стално засипање.

Преграђивањем Дунава, изградњом ХЕ "Ђердап I" 1971.године, формирана је ђердапска акумулација површине око 17000 ха и дужине око 140 км, од чега Национални парк Ђердап обухвата око 6000 ха и око 99 км главног речног тока Дунава са преко 30 потока и река, притока Дунава. Промена режима протикања воде изазвала је драстичан процес еутрофикације и веома погоршала животне услове за све представнике живог света водног подручја Националног парка Ђердап: риба, фауне дна. У току године изражено је знатно варирање водостаја, које често износи 1 м и више у току дана, што се веома негативно одражава на размножавање риба, нарочито врста које полажу икру у приобаљу. Наглим падом нивоа воде икра и млађ остају на сувом и угину. Због тога је веома тешко одржив принцип само природног обнављања рибљих популација на овом делу Дунава.

Процена утицаја загађивача нафтне индустрије, рафинерије Панчево и Нови Сад, изливање огромне количине нафте и њених деривата у Дунав узводно од Националног парка Ђердап, као и изливање јаловине из рудника цинка из Румуније у Тису, захтева праћење стања квалитета воде Дунава у дужем временском периоду. Прва истраживања указују да је због директног продора великих количина штетних и опасних материја из разорених индустријских комплекса у водотоку дошло до угрожавања живог света Дунава. Загађење из разорених индустријских објеката у Новом Саду и Панчеву транспортовано је низводно Дунавом у Ђердапску акумулацију, а због успора воде Ђердапска акумулација је веома изложена овом загађењу са дуготрајним последицама. Стога је и неопходно свеобухватним истраживачким радом пратити процес загађења, посебно процес кружења токсиканата и њихову акумулацију, као и њихов штетан утицај на живи свет Дунава. Утицај на загађивање воде Дунава и притока имају и присутна сметлишта и комуналне отпадне воде насеља, индустрија у Мосни. Проблем представља индустрија Републике Румуније, која има утицаја и на загађивање ваздуха при неповољним ваздушним струјањима.

Основни вегетациони покривач Парка Ђердап је шума. Шумска фитоценоза се одликује стабилношћу и високим степеном обнављања. Национални парк Ђердап одликује се великом сложености и разноврсношћу шумске и пратеће жбунасте вегетације, као и изразитим разликама у биљним врстама на кречњачким и силикатним стенама, као и разликама вегетације клисура и котлина. У шумским комплексима Националног парка Ђердап издвојено је више од 50 шумских и жбунастих врста, међу којима су две изразито доминантне. То су буква, која гради чисте брдске шуме и храст који се јавља у мешовитим шумама, које чине и највеће пространство. За подручје Националног парка Ђердап карактеристично је распрострањење полидоминантних и осиромашених шумских заједница. Неке од њих представљају новитет не само у нашој земљи већ и у свету. И поред тога, што су шумски екосистеми Националног парка Ђердап, са очуваним састојинама свих типова шума, од полидоминантних преко реликтних осиромашених, до савремених, присутни су процеси сушења шума, посебно изражени код храста китњака. Садашње стање сушења шума последица је деловања комплекса штетних фактора у дужем временском периоду. Ову појаву пратила су десетогодишња истраживања, која указују на примарне факторе који непосредно учествују на ове процесе: екстремне суше, инсекти дефолијатори који су се јављали у повећаној бројности и изазвали делимичне или потпуне голобрсте, обољења лишћа која се јављају као последица голобрста, нарушена нормална структура шуме неадекватним сечама, оптерећеност ваздуха полутантима (CO_2 и NO_x), киселе кише, као и храстов поткорњак. Реализацијом дугогодишњих истраживања узрока сушења храста китњака на подручју Националног парка Ђердап, експериментално и егзактно су доказане одређене претпоставке постављене истраживањима тако да достигнути ниво истраживања представља солидну основу за предузимање свих мера санирања стања сушења шума, али и наставак праћења стања изазваних процесима сушења шума.

Током друге половине XIX века услед експанзије људских активности у шуми (крчење шума, екстензивно сточарење, интензиван лов, мноштво паса луталица итд.) готово су ишчезли са подручја Ђердапа пре свега крупни предатори

(медвед, рис, пернати лешинари, пернате грабљивице) али и дивокозе и јелени. Услед расељавања становништва из шумских комплекса и његовог силаска у речне долине, смањењем екстензивног сточарства и присуства људи у шумама, као и мерама реинтродукције јеленске и дивокозје дивљачи на подручју Ђердапа дошло је до опоравка бројног стања дивљачи. Поново се појавио рис и његово бројно стање последњих 15 година је у осетном порасту. Вук је у наглој експанзији након престанка акције његовог тровања, медвед је и даље повремено у пролазу овим пределима а последњих 10 година дошло је до појаве и сталног настањивања шакала. Од пернатих лешинара дошло је до видног опоравка бројности гаврана док осталих лешинара (белоглавог супа, брадана, кања) и даље нема. Постоје програми за њихову реинтродукцију који су у фази реализације. Бројно стање пернатих грабљивица, пре свега мишара, али и соколова, јастребова и кобаца је такође последњих година знатно боље него у ранијем периоду.

3.0. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Фактори који у овом тренутку угрожавају бројно стање дивљачи у Националном парку Ђердап су следећи:

- Видан раст бројности вукова чије се присуство негативно одражава на бројно стање срнеће дивљачи, јеленске дивљачи и дивљих свиња .
- Присуство риса које је довело до преполовљавања бројног стања дивокоза у пределу Великог и Малог Штрпца.
- Екстензивно пашарење крупне стоке која без контроле лута појединим деловима ловишта (посебно у атару Бољетина) и представља конкуренцију за храном и животним простором јеленској и срнећој дивљачи.
- Криволов који је стално присутан проблем са повременим осцилацијама интензитета који угрожава и сам опстанак појединих врста дивљачи.
- Пси луталице изазивају директне штете најчешће на подмлатку дивљачи и индиректне растерујући пре свега јеленску и срнећу дивљач.
- У зимском периоду у мрежама риболоваца страда извештан број корморана.
- Смањењем површина под старим храстовим шумама смањује се прехранбени потенцијал ловишта
- Смањењем и нестанком високих шума нестаје место за гнездење великог броја птица
- Смањење обрадивих површина у шумским комплексима негативно утиче на бројност пре свега јаребица а и осталих птица из породице кока

- На простору Националног парка Ђердап веома је изражен проблем непланске изградње објеката услед недостајуће урбанистичке документације за насеља и зоне викенд становања. Градска насеља Доњи Милановац и Текија, мешовита насеља Добра, Бољетин, Мосна и Голубиње и сеоска насеља Брњица, Петрово село са Планиницом и више засеока заузимају простор од око 1232 ха, за која нису донета

одговарајућа акта, па се изградња објеката врши искључиво на основу пројектне документације за сваки објекат појединачно. Овај проблем је изражен и присутан посебно и ван зона грађевинских подручја, у обалном појасу Дунава, углавном лоцираним на најатрактивнијим локацијама.

- У реализацији обавеза прописаних законом и Просторним планом у области планирања, уређења простора и изградње објеката на подручју Националног парка Ђердап, надлежне локалне самоуправе (Голубац, Мајданпек и Кладово) предузимање мера спречавања непланске изградње и санирања стања подручја запоседнутих бесправном градњом и изградњом инфраструктуре без одговарајуће сагласности Националног парка Ђердап (као реконструкција улице, сеча дрвореда, формирање плажа насипањем шута итд.).

Комунално опремање насеља је неадекватно: нерешени проблеми депоновања отпада, пречишћавање отпадних вода, канализације, а што директно утиче на повећање загађења обалног и водног подручја Националног парка. Свако насеље користи дивље депоније не обали Дунава за одлагање комуналног отпада. Национални парк Ђердап започео је активности око санирања дивљих депонија 2003.г.. Пример успостављања добре сардње са локалним заједницама је санирање депонија у индустријској зони (Мосна) и потписивања уговора домаћинстава са Комуналним предузећем за одвожење, комуналног отпада, .

У последњих тридесет година на овим просторима одвијали су се велики антропогени утицаји на природу и условили значајне позитивне и негативне последице. Затечене штетне последице на природу Националног парка Ђердап, неопходно је адекватним мерама санирати и ублажити њихов даљи утицај. Важности и значај ових активности указују на потребу спровођења адекватних мера санације и ревитализације угрожених делова подручја Националног парка Ђердап на бази студијских истраживања, спровођења адекватних мера заштите на нивоу Републике, подунавских земаља и ђердапске регије. Планске мере заштите у овом правцу требају да дају адекватне режиму заштите уз примену савремених урбанистичких, техничких, технолошких, грађевинских, биолошких, административних и других стандарда ка ефикаснијој и бржој реконструкцији темелних вредности Националног парка Ђердап, као научно, економски и туристички веома значајном подручју.

4.0. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ , ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Просторним планом Националног парка Ђердап (у даљем тексту: Просторни план) утврђени су општи и основни циљеви и задаци заштите и развоја Националног парка, а који су и полазна основа за израду Програма:

(1) очување, заштита и унапређење локалитета посебних природних вредности и реткости и њихово наменско коришћење за научна истраживања, едукацију,

презентацију јавности и рекреацију, у складу са еколошким потенцијалима подручја.

(2) очување, заштита и унапређивање предеоних и амбијенталних вредности подручја укључујући флору, фауну, земљиште, вода, ваздух, шуме, паињаци и ливаде, ловна и риболовна фауна, уз њихово наменско коришћење на принципима одрживог развоја.

(3) заштита непокретних културних добара и њихове околине уз обезбеђење услова за њихово укључивање у развој;

(4) организована, мултидисциплинарна и дугорочна научна истраживања Националног парка, едукација свих категорија становништва и секторских струка, презентација и популаризација вредности Националног парка;

(5) системским управљањем, контролом и надзором вршити спречавање даљег нарушавања и деградације Националног парка.

(6) усмерени развој постојећих и нових активности заснованих на потенцијалима и традицији подручја Националног парка и непосредног окружења, развој туризма, спорта, рекреације у складу са функцијама Националног парка.

Планом се усмеравају приоритети на заштити и унапређивању природних и створених вредности, репрезентативних одлика, појава и темељних феномена подручја са обезбеђењем услова за развој подручја и шире зоне утицаја.

Сви циљеви морају се остваривати уз стриктно поштовање Правилника о унутрашњем реду Националног парка Ђердап .

5.0. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ

- Обзиром да је израда новог Просторног плана у току , Национални парк Ђердап заступа предлог да се локалитет где су смештени напуштени рибањаци у Малој Врбици стави под заштиту и да на управљање Ј.П. „Национални парк ЂЕРДАП,, како би се заштитио биодиверзитет птица на том простору.

МОЧВАРНО СТАНИШТЕ "МАЛА ВРБИЦА" КОД КЛАДОВА

Веома значајно подручје за фауну птица мочварица налази се између Кладова и Мале Врбице. У прошлости је то подручје било ток Дунава, мењајући се, зарастајући и добијајући мочварни карактер.

Богатство птица на овом подручју је и због тога што се по ободу мочваре налазе степска и пешчарска станишта са одсечима, као и рибањак. Западни део подручја је мочварни тип (састоји се од језера, трчшћака, плитких бара и влажних ливада, док је источни део претворен у рибањак површине око 200ха).

Ово подручје површине 2.000 ха, има статус ИВА подручја (Important Bird Areas in Europe), захваљујући присуству између осталих, следећих врста птица: белобрка чигра (*Chlidonias hybridus*) и пчеларица (*Merops apiaster*).

Поред ових врста на овом станишту присутне су и следеће врсте:

Ћубасти гњурац (*Podiceps cristatus*), мали вранац (*Phalacrocorax pygmeus*), велики вранац (*Phalacrocorax carbo*), жута чапља (*Ardeola ralloides*), сребрнаста чапља (*Egretta garzetta*), лабуд грбац (*Cygnus olor*), риђоглава патка (*Aythya ferina*), обична чигра (*Sterna hirundo*), црна лиска (*Fulica atra*), кркеталка патка (*Anas strepera*), златоврана (*Coracias garrulous*), ветрушка (*Falco tinnunculus*) и друге врсте.

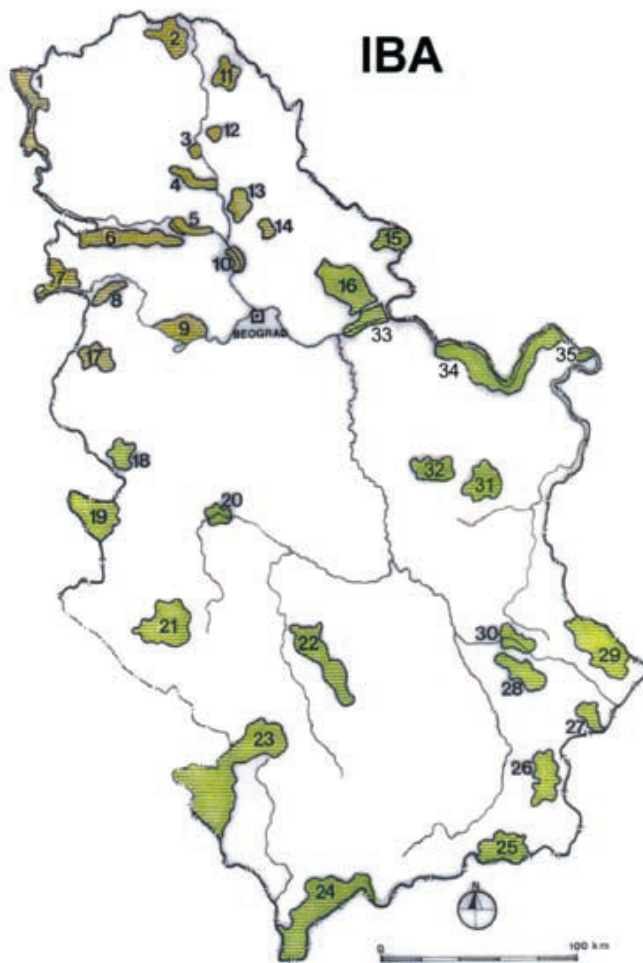
Значај мочварног станишта "Мала Врбица":

- Добри услови за гнезђење и исхрану птица водених станишта;
- Лака приступачност за истраживања (мониторинг);
- Потенцијал за организовано довођење и едуковање туриста у смислу посматрања птица (Bird watching).

Рибњак Мала Врбица са околином налази се изван граница Националног парка Ђердап, али је за птице веома значајно место, посебно за птице водених станишта, које се на рибњаку гнезде, а такође је и значајно станиште за сеобу и зимовање птица.

У источној Србији, осим тока Дунава, ово је најзначајније место окупљања ретких и угрожених врста птица водених станишта, што је и разлог да је проглашено за ИВА подручје.

У књизи Птице Србије и подручја од међународног значаја, аутора Драгана Симића и Слободана Пузовића јасно су представљена подручја од међународног значаја за птице. Програм међународно значајних подручја за птице (Important Bird Areas или ИВА) уз помоћ домаћих стручњака ради на идентификацији ИВА подручја, њиховом мониторингу и заштити. Подручје стиче статус ИВА уколико испуњава строге критеријуме засноване на присуству угрожених врста птица и њиховој бројности. Критеријуми су међународно прихваћени и стандардизовани, те научно одбрањиви. Птице су добри индикатори богатства биодиверзитета, те се отуда користе за одређивање подручја која треба заштити. Иако је ИВА мрежа заснована на богатству птичјег света, заштита ових подручја доприноси очувању великог броја других животиња и биљака.

34- ЂЕРДАПСКА КЛИСУРА- до сада је забележено око 170 врста птица, од којих се 130 сматра гнезарицама.

35-МАЛА ВРБИЦА- до сада је забележено око 110 врста птица, од чега око 60 гнезарица.

Јесетерске врсте риба мигрирају узводно уз Дунав да би се мрестиле. Моруни је пресечен миграциони пут настанком хидроакумулационог језера, јер је изостављена изградња рибљих стаза и такозваних рибљих лифтова. Како би се превазишао овај проблем, неколико година радило је вештачко мрестилиште које је функционисало по принципу хватања јесетерских врста риба пре бране, одношења у мрестилиште и њихово пуштање изнад бране, како би наставиле пут узводно.

Обзиром да рибњаци нису у функцији дужи период и да је опрема дотрајала тешко је очекивати стављање у функцију вештачког мрестилишта како се планира приватизација истих. Налазимо за сходно, да као институција која се бави заштитом природних и културних вредности затражимо управљање тим локалитетом који је од великог значаја за очување птичијег фонда. Занимљива је и чињеница да се у близини налазе и остаци Трајановог моста. Рибарење је било забрањено у време активног рада рибњака а сада је локација без икакве контроле

која би спречила најезду риболоваца а по причи мештана Мале Врбице често се и пуца на барске птице.

Сматрамо да је проширење граница Националног парка Ђердап до Мале Врбице непотребно уколико може да се стави под заштиту (као специјални резерват природе) само та локација којом би управљао Национални парк Ђердап.

- Активности на заједничким пројектима са ВСИ КРАЉЕВО.

Национални парк Ђердап има низ реализованих пројеката са ветеринарским специјалистичким институтом Краљево (ВСИ КРАЉЕВО) попут узорковања крви и брисева мочварних птица ради испитивања болести које се могу пренети на људску популацију. Активности на заједничким пројектима се планирају и у будуће првенствено на заштити птица и људи од заразних болести али и комплетна анализа воде Дунава и квалитета рибљег меса и остали пројекти који се тичу заштите.

Услови очувања заштите су остварљиви ако се обезбеде адекватни финансијски извори и одговарајући стручни кадар. Поред тога треба омогућити локалном становништву пристојну егзистенцију засновану на еколошкој производњи и услугама.

6.0. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

У складу са очуваношћу, значајем, специфичностима, угрожености подручја Националног парка, одређују се приоритетне активности и задаци управљања, заштите и унапређења подручја Националног парка, уз поштовање општих услова:

- *са приоритетним програмским задацима на заштити, очувању и унапређивању природних и културно историјских вредности и репрезентативних одлика Националног парка, усаглашавају се остале активности (газдовања шумама, ловном и риболовном фауном, коришћење других ресурса и простора, обављање делатности у Националном парку);*
- *васпитно-образовне и научноистраживачке активности Националног парка треба да допринесе афирмацији природне и културне баштине Србије;*
- *развој подручја Националног парка и његове заштитне зоне усаглашаваће се са граничним капацитетима коришћења природних и створених вредности Националног парка, подржавањем развоја туризма, спорта и рекреације, шумарства, пољопривреде и других делатности које су у складу са функцијама Националног парка;*
- *унапређивање квалитета живота становника подизањем нивоа комуналног стандарда, врсте и квалитета услуга, обезбеђењем планске изградње објеката која треба да буде у складу са обавезама очувања природних вредности и*

квалитета животне средине и да уважава традицију градитељства и очувања етно-наслеђа;

- *обезбеђење спровођења прописаног режима заштите (мере и услова заштите и коришћења подручја Националног парка), а зависно од намена и функција појединих делова подручја у одређеним зонама заштите;*
- *годишње планирање реализације Програма засниваће се на утврђеним приоритетима у складу са очуваношћу, значајем, специфичностима и потребама хитних мера санације подручја Националног парка.*

Резултати ових активности имају вишенаменски карактер и представљају основу за израду и ревизију планских докумената, доношења одговарајућих одлука о заштити, као и за планирање активности стручних и научних институција у области заштите природних и културних добара.

6.1. ПРИРОДНЕ И КУЛТУРНО ИСТОРИЈСКЕ ВРЕДНОСТИ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП

У складу са разграниченим степенима заштите подручја Националног парка Ђердап, општим условима заштите природних и културно историјских вредности Националног парка Ђердап, као сталне активности спроводе се:

- рекогносцирање терена, инвентаризација објеката и свеобухватно вредновања подручја и заштитне зоне ради заштите изузетних природних и културних добара;
- праћење стања и утицаја биотичких, абиотичких и антропогених фактора на укупно стање вредности Парка;
- реконструкција и ревитализација измењених и деградираних природних и културно-историјских вредности подручја,
- рекогносцирање и валоризација представљаће наставак постојећих истраживачких пројеката/подпројеката стручних и научних институција чију ће документацију користити.
- непосредно спровођење мера заштите биолошке разноврсности, посебних природних и културних вредности.

На основу општих циљева и критеријума заштите природних и културних вредности, утврђених међународних стандарда и законодавне регулативе, овим Програмом утврђују се мере, услови и задаци по посебним целинама и областима .

- Заједнички послови и задаци на заштити и развоју природних и културно-историјских вредности

Ради реализације задатака на заштити природних и културно-историјских вредности подручја Националног парка Ђердап потребно је спровођење заједничких активности Предузећа и установа надлежних за послове заштите природе и културних добара:

- *истраживање и проучавање из домена заштите, унапређења и презентације,*
- *вредновање природних и културних добара ради стављања под заштиту и спровођење утврђених режима заштите,*
- *праћење стања угрожености и предузимања мера санације,*
- *достављање и размена података у поступку израде просторних и других планских аката,*
- *припремање стручних предлога, анализа, експертиза и упутстава за одређивање мера очувања природних и културних добара,*
- *израда документације и извођење радова који се односе на биолошку и техничку заштиту, уређење и презентацију заштићених природних вредности и културних добара,*
- *информативно-пропагандна делатност и издавање публикација које се односе на природну и културну баштину подручја.*

6.1.1. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

1) Праћење стања, истраживања и заштита природних вредности

Активности се односе на природне вредности регистроване Просторним планом, као и добра истраживана у претходном периоду.

Досадашња флористичко-вегетацијска, фаунистичка и еколошка истраживања, која су вршена на подручју Ђердапа, показала су да се ради о једном од најзначајнијих центара флористичког, фаунистичког, вегетацијског и екосистемског диверзитета не само у Србији, већ и на читавом Балканском полуострву. Ђердап није само јединствени геоморфолошки, геолошки и хидролошки феномен већ и један од највећих и најзначајнијих европских рефугијума аркто-терцијарне, флоре, фауне и вегетације. Присуство многобројних реликата дендрофлоре, ендемичних западно-мезијских и мезијских врста, као и субендемита карпатско-балканског распрострањења диференцира живи свет Ђердапа у односу на друге регионе Балканског полуострва. Такође, полидоминантност шумских заједница у чијој изградњи учествује велики број

врста жбунова и дрвећа, чини подручје Националног парка Ђердап посебно специфичним.

У том погледу, истраживања живог света подручја Националног парка Ђердап су не само од фундаменталног, еколошког и биогеографског већ и од великог практичног значаја, посебно када је реч о очувању генофонда врста као и реликтних рефугијалних екосистема. У том смислу, Национални парк Ђердап, би могао представљати подручје за очување генетског, специјског и екосистемског диверзитета у глобалним оквирима наше земље.

Упркос чињеници да постоји знатан број појединачних флористичких, фаунистичких и вегетацијских научноистраживачких прилога, као и већих синтеза, још увек нема научноистраживачких радова, који на целовити начин сагледавају, анализирају и презентују укупну флору, поједине групе фауне и вегетације Националног парка Ђердап.

Све то би несумљиво допринело даљем праћењу стања, истраживању и прописивању мере заштите природних вредности подручја Националног парка Ђердап у светским размерама и пружили аргументацију за његово укључивање у МАБ програм и упис у листу светске баштине (UNESCO).

Праћење стања, истраживање и заштита природних вредности Националног парка Ђердап односи се на цело подручје систем зонирања утврђени Просторним планом као и локалитете посебних намена и функција утврђених шумским, риболовним и ловним основама.

2) Ревизија простора у зонама I степена заштите

Ревизија простора у зонама I степена заштите подручја Националног парка Ђердап, подразумева активности које се морају спровести на локалитетима посебних природних вредности за које је претходном био утврђен статус заштићених врста природних добара као што су резервати природе, специјални резервати, споменици природе, видиковци идр. а на којима ће се ревизијом утврдити степен и режими заштите и коришћења или забране коришћења. Имајући у виду да је национални парк законом дефинисана врста заштићеног природног добра и да је систем заштите и развоја регулисан зонирањем подручја, поступак ревизије подразумева укидање појединачних статуса других врста заштићених природних добара унутар граница парка, већ вредновање њихових вредности у складу са режимима заштите I, II и III степена.

Ревизијом биће обухваћени локалитети који су у постојећем статусу:

резервати природе: (1) Голубачки град, (2) Бојана, (3) Татарски вис, (4) Босман-Соколовац, (5) Шомрда, (6) Чока Њалта са Песачом, (7) Лепенски вир, (8) Кањон Бољетинска реке (9) Цигански поток, (10) Велики и Мали Штрбац са Трајановом таблом;

резервати природе евидентирани за заштиту новим Просторним планом: (1) Јеленске стене, (2) Кукурек, (3) Власац, (4) Руђине, (5) Огашу Казан, (6) Чока Кулејаћи и (7) Голубињска глава.

Споменици природе евидентираних за заштиту: (1) Језеро Балту Алушанту-Папренички поток, (2) Главица, код Доњег Милановца, (3) Пећина Градашница, (4) Велика Пештера, (5) Извори и водотоци, видиковци: (1) Голубачка клисура, (2) Штрбачко корито-Мироч, (4) Клисура реке Брњице, (5) Шомрда. Природни простори око непокретних културних добара: (1) Чезава, (2) Диана-Караташ, (3) Голубачка тврђава, (4) Лепенски вир, (5) Трајанова табла.

3) Истраживања и припрема документационе основе за утврђивање посебних режима заштите природних вредности и реткости

Ове активности подразумевају прикупљање релевантних података који се односе на библиографију о живом свету Националног парка Ђердап: флори, фауни, вегетацији, биљним заједницама, њиховом распрострањењу, стаништима са прегледом постојећих и доступних хербарских и фаунистичких збирки, као и интезивна групна и појединачна теренска истраживања.

Поједини подаци о присуству и екологији појединих природних вредности и реткости у литературним изворима показали су се временом непоузданим и промењеним. С друге стране, нека станишта на којима су забележене поједине биљне и животињске врсте, услед антропогеног деловања уништена су или деградована, тако да су одређене врсте, па и читаве заједнице са њих нестале или се налазе на граници опстанка. На основу свих ових неопходних активности неопходна су теренска истраживања и прикупљање релевантних и тачних података који ће послужити за формирање документационе основе за утврђивање посебних режима заштите и идентификацију природних вредности и реткости на подручју Националног парка Ђердап. На тај начин извршило би се и евидентирање угрожених врста флоре и фауне, одредио би се и степен њихове угрожености према међународним критеријумима IUCN-a.

4) Уређење и презентације појединих зона и локалитета

Програмом обележавања подручја Националног парка Ђердап, у претходном периоду, реализовано је постављање информативних ознака на улазним пунктовима, природних и културно историјским локалитетима, ознака обавештајног карактера и путоказних ознака. Презентација локалитета природних добара је искључиво на нивоу ознака обавештења на приступним комуникацијама.

У наредном периоду предстоје задаци и активности на потпуном уређењу и презентацији локалитета природних резервата са пратећим објектима и садржајима, у складу са планом намене ових простора. На основу урађених мера техничке заштите и презентације локалитета Лепенски вир, као планског акта за реализацију урбанистичког пројекта Лепенски вир, приоритетне активности односе се на уређење и презентацију овог локалитета и улазе у завршну фазу реализације.

Генерални пројекат заштите и презентације локалитета Лепенски вир са уређењем заштићеног подручја, поред изградње музеја Лепенски вир обухвата и пратеће садржаје у функцији научноистраживачког рада и објекте у функцији туризма и рекреације као научно-истраживачки центар

Такође су предвиђене мере санације деградираних зона путног појаса у непосредној близини локалитета.

Тако да се једним пројектом и извођењем неопходних радова омогућава коришћење постојећих објеката, најбоља експозиција музејских објеката и максимална обнова и очување природних вредности локалитета Лепенски вир. Овим пројектом потпуно се утврђује уређење и презентација локалитета Лепенски вир, а његовом реализацијом заокружују се све активности у заштити и презентацији културног добра од изузетног значаја и резервата природе Лепенски вир.

5) Прикупљање и вођење података и документације о природним вредностима Националног парка Ђердап

У сарадњи са надлежним институцијама у области заштите природних вредности, научним институцијама и активностима стручњака Националног парка Ђердап, одвијаће се као стална активност на прикупљању и вођењу података и документације о природним вредностима Националног парка Ђердап.

6) Задаци и активности на заштити, унапређивању и управљању шума(Ускладу са Законом о потврђивању конвенције о заштити и одрживом развоју Карпата Члан 7. Сл.гласник РС 102/2007.)

Основни вегетациони покривач Националног парка Ђердап је шума. Шумска фитоценоза се одликује стабилношћу и високим степеном обнављања, са изузетно повољним природним условима. Национални парк Ђердап одликује се великом сложеносту и разноврсношћу шумске и пратеће жбунасте вегетације, као и изразитим разликама шума котлина, клисура и кањона. За подручје Ђердапа карактеристично је присуство многих ретких, реликтних и ендемичних врста, које улазе у састав низа шумских заједница, пре свега полидоминантних: меџа леска (*Corylus colurna*), орах (*Juglans regia*), копривић (*Celtis australis*), каспијски јавор (*Acer hugcanum*), јоргован (*Syringa vulgaris*), тиса (*Taxus baccata*), маклен (*Acer monspessulanum*), грабић (*Carpinus orientalis*) и многе друге врсте. У шумским комплексима Националног парка Ђердап издвојено је више од 50 шумских и жбунастих врста, међу којима су две изразито доминантне. То су буква, која гради чисте брдске шуме и храст који се јавља у мешовитим састојинама, које заузимају највеће пространство.

Укупна површина шума и шумских земљишта Националног парка Ђердап је 43.537,06 ха, чије се газдовање обухвата посебним основама газдовања шумама и општом основом.

Израдом посебних основа газдовања шумама примењујући планска решења дата Просторним планом и прописане режиме заштите, просторно је дефинисано у државним шумама седам наменских целина: I степен заштите - (1) природни резерват, (2) значајни видиковци; II степен заштите: (3) заштитне шуме земљишта, (4) предели посебних природних лепота, (5) научно-истраживачки објекти, (6) шуме око културно историјских комплекса; III степен заштите: (7) рекреативне шуме.

Мере газдовања шумама Националног парка Ђердап, на основу закона и Просторног плана утврђују се Планом развоја шумског подручја, односно планом

развоја шума у Националним парковима као и основама газдовања шумама Националног парка Ђердап.

У том смислу утврђују се посебни послови и задаци у складу са Законом о шумама (Службени Гласник РС 30/10) и Законом о заштити природе (Службени Гласник РС 36/09):

- Израда Плана развоја шумског подручја , односно плана развоја шума у Националном парку Ђердап за период 2011-2022.

План развоја шумског подручја Националног парка Ђердап прописује: опште услове за газдовање шумама, стање шума и шумских станишта, оцену и анализу досадашњег газдовања шумама, унапређење оптималног коришћења потенцијала шума и шумских станишта, смерница за спровођење прописаних мера и планова газдовања шумама, финансирања радова на заштити и коришћењу шума.

- Израда основа газдовања шумама Националног парка Ђердап у државној својини

У периоду примене Програма, донеће се основе газдовања шумама у државној својини:

- Газдинска јединица "Црни врх ",
- Газдинска јединица " Пецка бара",
- Газдинска јединица " Поречке шуме",
- Газдинска јединица "Златица",
- Газдинска јединица "Бољетинска река",
- Газдинска јединица "Бољетинка",
- Газдинска јединица "Ђердап" ,
- Газдинска јединица " Штрбачко корито ",
- Газдинска јединица "Десна река " ,
- Газдинска јединица " Лева река ",
- Газдинска јединица "Кожица" и
- Газдинска јединица "Чезава",

које ће се доносити истеком периода њиховог важења у складу са законом утврђеном поступку и роковима.

- Израда програма газдовања шумама Националног парка Ђердап у приватној својини

Обавеза израде програма газдовања шумама у приватној својини односи се на спровеђене законом утврђене обавезе Предузећа, а обухвата 13 катастарских општина на подручју Националног парка Ђердап, 7.018,30 ха укупне површине сопственика шума.

- Заштита и унапређење стања шумских екосистема Националног парка Ђердап

Имајући у виду научни значај шумских екосистема Националног парка Ђердап, њихову еколошку намену и функцију као и разноврасност осталих ресурса шуме и екосистема, различитог састава у квалитативном и квантитативном смислу, ради њиховог унапређивања и заштите овим Планом се утврђују и следећи послови и задаци:

- Праћење здравственог стања шумских екосистема Националног парка;
- Праћење утицаја планираних радова на биодиверзитет шумских екосистема националног парка;
- Наставак истраживања биоэколошких карактеристика реликтних, ретких и угрожених врста племенитих лишћара и других воћкарица;
- Истраживање еколошких и развојно производних карактеристика типова шума Националног парка и израда атласа типова шума;
- Истраживање најповољнијег начина природне обнове, неге шума, конверзије и реконструкције у складу са затеченим стањем шума и глобалном наменом шумских екосистема;
- Истраживање степена угрожености шумских екосистема у целини;
- Израда и извођење ГИС технологије у сектору шумарства на подручју Националног парка Ђердап ;
- Увођење стандарда ИСО 14000 у области управљања и газдовања шумским ресурсом Националног парка Ђердап.
- Изградња гребенског пута на граничним подручјима
- Изградња система противпожарне заштите

- Имплементација Пан-европских критеријума и индикатора за одрживо управљање шумама уважавајући области рада и сарадње: укључивање јавности и образовање/обука, социо-економске аспекте развоја, биолошки и предеони диверзитет, планирање, мониторинг, приказ стања и периодично извештавање.

- Успостављање одговарајућих модела и усагалашавање система заштите природе и заштите шума (заштићене и заштитне шуме и друго шумско земљиште према критеријимима IUCEN)

7) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању ловиштем и ловном фауном у складу са Законом о ловству и дивљачи (Службени Гласник РС 18/10):

Разноврсност фауне сисара Националног парка Ђердап резултат је низа утицаја прошлости овог подручја. Не само да су промене облика земљине коре обезбедиле све могуће експозиције, нагибе, скале температуре и влажности, већ је и историја насељавања биљног и животињског света довела до веома велике сложености еколошких услова на малом простору.

Животињски свет Националног парка Ђердап и данас представља значајну природну вредност и по свом природном капацитету и условима подручја и омогућава повећање бројности врста, као и поновно насељавање врста које су у прошлости ове просторе насељавале. Планом се утврђују мере и активности на очувању, заштити и унапређењу фауне и стварање услова за унапређење стања њихових станишта.

- **Инвентаризација фауне Националног парка Ђердап**

Наставак сталних активности на подручју националног парка које се континуирано спроводе ради:

- евидентирања инвертебратске и вертебратске фауне у складу са степеном досадашње истражености,
- таксономске, биогеографске и еколошке анализе најважнијих група фауне,
- евидентирања угрожених представника фауне и њихових станишта, одређивања степена њихове угрожености према критеријумима IUCN-а
- картирања најзначајнијих представника фауне и њихових станишта. (ГИС програмом)

- **Израда ловне основе као основног планског документа у ловству.**
- **Израда годишњих планова газдовања ловиштем на основу којих се спроводи Ловна основа.**
- **Мониторинг популација крупних сисара на подручју Националног парка Ђердап**

Стално праћење стања врста посебног еколошког статуса у екосистемима националног парка и представља део систематског и дугорочног програма мониторинга природе, са међународно признатим методама заштите појединих врста, које имају статус реинтродукованих, успешно интродукованих или аутохтоних али угрожених, осетљивих или ретких врста. Овај задатак обухвата три врсте крупних сисара: 1. *Cervus elaphus* – јелен; 2. *Capreolus capreolus* – срна, са следећим циљевима:

- утврђивање стања популација,
- одређивање еколошког статуса врста,
- валоризација предузетих мера заштите,
- прогноза стања заштићених популација,
- прогноза стања екосистема заштићеног подручја на основу резултата популационог мониторинга.

- **Програм реинтродукције дивокоза на подручју резервата природе "Босман-Соколовац " и "Чока њалта са песачом "**

- Изградња хваталке и прихватилишта за дивокозе.

У складу са спроведеним припремним активностима, реализација овог програма односи се на спровођење планираног начина насељавања и узгоја

дивокоза, изградњу планираних објеката и спровођењу инфраструктурних радова, као и праћење стања планираних активности.

8) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању риболовним подручјем и риболовном фауном

- Доношење Програма управљања рибарским подручјем за рибарско подручје Ђердап
- Доношење годишњих Програма управљања рибарским подручјем за рибарско подручје Ђердап
- Праћење бројности аутохтоних врста риболовне фауне и заштита њихових станишта
- Заштита природних плодишта
- Спортски риболов ускладити са одредбама Програма
- Наставак активности на заштити и уређивању риболовног подручја
- **Израда програма управљања рибарским подручјем Националног парка Ђердап за период од 2011.-2020. године**

Програм управљања рибарским подручјем треба да садржи:

- податке о кориснику рибарског подручја;
- податке о рибарском подручју;
- основне хидролошке, биолошке, физичке, хемијске и друге карактеристике вода рибарског подручја;
- податке о категоризацији риболовних вода, рибљим врстама у водама рибарског подручја, процену њихове биомасе (количине) и годишње продукције са посебним освртом на риболовно најзначајније врсте;
- мере за заштиту и одрживо коришћење рибљег фонда и могућности и начине његовог годишњег повећања;
- програм порибљавања по врстама и количини риба и времену и месту порибљавања;
- мере за заштиту рибљих плодишта, риба и рибље млађи са плавних подручја;
- процедуре за откривање и сузбијање загађивања вода рибарског подручја;
- дозвољени излов рибе по врстама и количинама на основу годишњег прираста рибљег фонда;
- услове обављања риболовних активности и мере за њихово унапређење, као и за унапређење риболовног туризма на рибарском подручју;
- организацију рибочуварске службе и број рибочувара;
- економске показатеље коришћења рибарског подручја;

- средства потребна за спровођење програма управљања рибарским подручјем и начин обезбеђивања и коришћења тих средстава.

На основу Програма управљања рибарским подручјем Националног парка Ђердап, доноси се годишњи програм који треба да садржи :

- процену биомасе и прираста рибљег фонда у рибарском подручју;
- дозвољени годишњи и дневни излов рибе по врстама;
- динамику порибљавања рибарског подручја по врстама и количини риба, времену и месту порибљавања, као и потребна новчана средства;
- мере и начин заштите рибарског подручја и организацију рада рибочуварске службе.

9) Задаци и активности на заштити, унапређивању и коришћењу земљишта

На подручју Националног парка Ђердап знатне површине обухватају пољопривредно земљиште (10897 ха), углавном уситњених поседа пољопривредника и земљорадника, а заступљеност друштвеног сектора (1648 ха) је занемарљива. Знатне површине односе се на ливаде и пашњаке са задовољавајућим условима развоја сточарства.

Из разлога неизвршених активности у предходном средњерочном Програму, овим програмом утврђују се следећи циљеви и задаци у овој области:

- израда Програма заштите, коришћења и унапређења пољопривредног земљишта на подручју Националног парка Ђердап
- израда Програма сточарства на подручју Националног парка Ђердап којима је неопходно утврдити активности обављања пољопривредне и сточарске производње у оквиру постојећих сеоских домаћинстава и пласмана производња.
- Активности на изради програма развоја сточарства на територији Националног парка Ђердап

10) Задаци и активности на заштити и управљању водним ресурсом

Подручјем Националног парка Ђердап обухваћена је Ђердапска акумулација (око 6000 ха) са око тридесет потока и река које се уливају у Дунав, од којих су најзначајније : Брњичка река, Велика и Мала Орлова, Чезава, Турски поток, Добранска река, Бољетинска река, Златица, Поречка река, Сува река, Ковиловска река и друге, које представљају основне хидролошке вредности Националног парка.

Недовољна истраженост загађености Дунава, посебно праћење загађења насталих након агресије НАТО , и загађења јаловином Тисе (из рудника цинка у Румунији) као и утицај националних индустријских загађења намећу обавезу:

1. праћења процеса загађења Ђердапске акумулације (загађење воде, дна и подводног биља) и утицај на ихтиофауну Националног парка Ђердап.

То све подразумева сложене и комплексне активности, сталне контроле квалитета воде, откривање и сузбијање загађивања воде:

- ангажовање надлежних државних органа и институција и остваривање сарадње у области заштите вода подунавских земаља,
- усавршавање технолошких процеса у националним индустријским погонима и објектима за пречишћавање отпадних вода и контрола њихове исправности,
- успостављање система мониторинга квалитета воде у Ђердапској акумулацији,
- дислокација сметилишта и сталних депонија комуналног отпада насеља из зоне приобаља и одређивање локације трајно депоновање комуналног отпада и
- благовремене интервенције у случајевима појаве акциденталних загађења водотока
- планом управљања и годишњим планом предвидети бројност и количине ихтиофауне доступне експлоатацији
- контрола издатих дозвола за рекреативни и привредни риболов, и контрола излова ихтиофауне
- заштита станишта ретких и угрожених аутохтоних врста ихтиофауне
- контрола коришћења водних ресурса као изворишта питке воде као и употребу воде за производњу електричне енергије и покретање воденица
- коришћење водних ресурса за изградњу рибњака

11. Задаци и активности на заштити и развоју геолошких вредности и феномена Националног парка Ђердап

Геолошки потенцијал Националног парка Ђердап има посредни и непосредни утицај на природну средину и промене које се дешавају. Поред свих осталих, изузетних природних вредности, подручју Ђердапа као изузетно сложено представља само по себи заокружен и посебну "геолошку вредност". Велике промене које су настале на овом подручју као и реализација програма и пројеката који се планирају, неизоставно захтева предходна геолошка истраживања у циљу спречавања нежељених утицаја на стање природне равнотеже и њеног евентуалног нарушавања. Из тих разлога се планирају задаци на даљем геолошком истраживању и валоризацији геолошких одлика Националног парка Ђердап, као и санација девастираних локалитета.

• Израда геолошких основа Националног парка Ђердап

Наставиће се даље активности на квалитативном и квантитативном дефинисању геолошких потенцијала подручја Националног парка Ђердап: геолошких вредности, минералног блага, изворишта подземних вода, геолошких резервата, геофизичких и геодинамичких својстава и стања стенских маса и терена, стабилности, еродибилности и сеизмичности.

Обједињавање свих истраживања и изучавање геолошке средине са дефинисањем оптималног геолошког потенцијала подразумева одговарајући систем и контролу промена у природи и терену, са циљем заштите, обнове и очувања подручја Националног парка Ђердап.

Приказ резултата истраживања извршиће се на одговарајућим основама са укупним садржајем геолошких података, вреднованим по савременим критеријумима, неопходним за ниво планирања убудуће, са основном геолошком картом Националног парка Ђердап.

- **Израда геолошких карата Националног парка Ђердап**

Поред геолошких основа са основном геолошком картом Националног парка Ђердап, упоредо се приступа и изради карата посебне намене:

- Карта инжењерскогеолошких и хидрогеолошких одлика терена 1 : 25000
- карте појава минералних блага и других геолошких природних вредности: пећина, структура, профила и споменика природе 1 : 50000
- Еколошка карта угрожености терена природних и антропогених чиниоцима са рејонизовањем терена према врсти утицаја и степену угрожености 1 : 50000 са пратећим студијским картама
- Геотектонска карта 1 : 200 000
- Геоморфолошка карта 1 : 200 000
- Сеизмичка регионализација 1 : 500 000

- **Санација и рекултивација каменолома и позајмишта минералних сировина на подручју Националног парка Ђердап**

Поред програмирања санације и рекултивације постојећих каменолома, позајмишта минералних сировина на подручју Националног парка Ђердап, у претходном периоду обавезе нису спроведене, па се овим Програмом поново утврђују:

- санација и рекултивација каменолома "Голубачки град"
- санација и рекултивација каменолома "Поповић"
- санација и рекултивација каменолома "Голо брдо"
- санација и рекултивација каменолома "Сува река"
- санација привремених позајмишта камена у путном појасу магистралног пута М-25/1

6.1.2. ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИХ ВРЕДНОСТИ

Археолошки и конзерваторски радови у Ђердапу су веома обимни и по много чему јединствени. Они пружају податке и могућности решења за низ отворених проблема културног и друштвеног развоја југоисточне Европе, као што су почети земљорадње и металургије, велике економске и друштвене промене на почетку гвозденог доба које иницирају формирање палебалканских народа. За раздобље антике изузетно је значајно проучавање римског лимеса на овом подручју. Овим проучавањем испуњава се у европској науци велика празнина у познавању утврђене римске границе на овом делу њеног сектора, који је од историјског

значаја, јер се овде најпотпуније може пратити прелаз из старог у средњи век и збивања у време сеобе народа.

За средњи век, посебно је значајно истраживање и откривање ранословенских насеља која су још увек, упркос досадашњим радовима у недовољној мери проучена и идентификована. Нарочито су у питању насеља из времена словенског насељавања у VI-VII века.

На основу података којима се располаже, познато је да су многи праисторијски, антички и средњевековни локалитети-остаци утврђења, насеља и некропола, остали изван прве зоне потапања изградњом хидроцентралне Ђердапа. Они су данас на обали акумулационог језера, због осцилација вода и нове изградње изложени постепеном али сталном уништавању.

- Рекогносцирање и вредновање подручја Националног парка по свим областима битним за заштиту археолошког, градитељског, историјског и етно наслеђа.

Резултати ових радова треба да имају вишенаменски карактер и да представљају основу за израду и ревизију планских докумената, доношење одлука о претходној заштити посебно угрожених културних добара, као и за планирање активности у раду Предузећа, стручних и научних институција.

- Истраживања, припрема стручне документације и доношење правних аката о заштити идентификованих културних добара у Просторном плану, територији Парка и заштитној зони

Активности се односе на културна добра регистрована у Просторном плану Републике Србије и Просторном плану Националног парка, као и добра која су истраживана у претходном периоду. Приоритетне активности ће се усмерити на евидентирана археолошка налазишта на територији Парка. Локалитети ће имати статус претходне заштите до завршетка радова на истраживању и презентацији. Границе локалитета ће се одредити на основу прелиминарних сондажних истраживања. Правним актима ће се обавезно утврдити и заштићена околина добра.

Предлог заштите, заснован на истраживању народног градитељства, структури и организацији насеља на територији подручја Парка, спроводиће се у складу са принципима интегралне заштите и развоја и обухвата просторно и архитектонско уређење насеља, комуналну инфраструктуру, са тежиштем развоја руралних, естетских и природних вредности и погодности.

- Наставак истраживања, конзервација и презентација археолошких и културно-историјских локалитета

Наставак активности Одбора за старање о културним добрима од изузетног значаја на подручју Ђердапа, већ утврђених у научно истраживачким пројектима "Културно благо Ђердапа" (2001-2005.):

- Непокретна културна добра од изузетног значаја: (1) Голубачка тврђава, (2) Лепенски вир, (3) Трајанова табла, (4) Диана;

- Регистрована културна добра: (1) Ливадица, (2) Брњица, (3) Чезава, (4) Мала Орлова, (5) Босманска река-Добра, (6) Госпођин вир, (7) црква Соколица код Бољетина;

- Евидентирана културна добра: (1) Турски поток, (2) Зиданац, (3) Салдум, (4) Кожица, (5) манастир Госпођин вир, (6) Песача, (7) Падина, (8) Стубица, (9) Мрфаја, (10) Лепенске поткапине, (11) Катаринине ливаде, (12) Клисура код Лепенског вира, (13) Поречка река, (14) остаци римског пута;

- Потопљена културна добра: (1) Велика Ливадица, (2) Бољетин-Смирна, (3) Власац, (4) Равна, (5) црква св. Николе, (6) Рибница, (7) Велики Градац (Талиата), (8) Поречко острво, (9) стара црква, Мосна, (10) Велико Голубиње, (11) Јендек-турско пристаниште, (12) Кастел, (13) Пецка бара, (14) Хајдучка воденица, (15) делови римског пута.

- Етно и амбијенталне целине: (1) Голубиње, (2) Петрово село.

- Заштићени археолошки локалитети су: 1) Госпођин вир, 2) Чезава, 3) Босманска река, 4) Салдум-Кожице, 5) Турски поток, 6) Ливадице, 7) Брњица, 8) Мала Орлова, 9) Бољетинска река, 10) Велике и Мале Ливадице.

Наведени локалитети су делимично потопљени, међутим, остаци архитектуре Римског Лимеса су остали и видљиви су при ниском водостају. У истом стању су и делови Трајановог пута. На делу трасе Римског пута у Горњој клисури код Госпођиног вира налази се доста добро очувана Тиберијева табла. У наставку даљих научних и стручних истраживања извршиће се поновна валоризација културно-историјских вредности у целини.

- **Програм радова на заштити културно-историјских вредности за период 2011-2020. године**

Археолошка истраживања (Археолошки институт, Београд)

Конзервација и контролисани развој, и презентација (Републички завод за заштиту споменика културе и Завода за заштиту споменика културе у Нишу)

Завршни радови опремања Музеја Ђердап, Кладово (Народни музеј, Београд)

Публикације (Археолошки институт)

- **активности на изради генералног пројекта заштите и презентације археолошког локалитета лепенски вир**

Израда Генералног пројекта заштите и презентације локалитета Лепенски вир са уређењем заштићеног подручја, је у току, а обухвата привођење простора археолошког локалитета и резервата природе Лепенски вир њиховим основним наменама .

Предвиђени су радови на изградњи музеја Лепенски вир, инфраструктурне радове, мање угоститељско туристичке објекте, научноистраживачки центар, пристан за пловила, уређење плаже, стазе за посетиоце, паркинг простора и уређење етно парка. У поступку израде Генералног пројекта обезбеђено је учешће

надлежних државних органа: за послове урбанизма и грађевинарства, заштите животне средине, културе и организација надлежних за заштиту непокретних културних добара, заштите природе и заштите Националног парка Ђердап.

- **Активности на изради регистра и праћењу стања о културним добрима Националног парка Ђердап**

Прикупљање и вођење података и документације о заштићеним културним добрима Националног парка Ђердап је стална активност и обавеза утврђена законом, обавезује установе за заштиту културних добара и Предузеће.

Реализација наведених активности захтева сарадњу Предузећа и установа надлежних за заштиту споменика културе из делокруга њихових надлежности и компетенција, у активностима које се планирају и спроводе на подручју националног парка како у спровођењу истраживачких радова па до планирања и уређења простора непокретних културних добара.

- **Обележавање културних добара на подручју Националног парка Ђердап**

У складу са законском обавезом утврђивања облика, садржине и начина постављања информативних и других обележја у националном парку, извршиће се обележавање културних добара: (1) Голубачки град, (2) Трајанова табла и (3) Дијана у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе.

7. 0. НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ И ОБРАЗОВНИ РАД

7.1. НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКА АКТИВНОСТ

Наставком досадашњег истраживања подручја Националног парка Ђердап обухватиће се даља истраживања флоре, вегетације, фауне, природних и културно историјских вредности подручја, са обједињавањем укупних резултата истраживања стања екосистема.

1) Истраживање флоре, вегетације и фауне Националног парка Ђердап

Наставак истраживања по пројектима подразумева евидентирање и анализу флоре, фауне и екосистема Националног парка по утврђеној динамици, што подразумева:

- евидентирање укупне васкуларне флоре националног парка ,
- евидентирање инвертебратске и вертебратске фауне у складу са степеном досадашње истражености,
- таксономска, биогеографска и еколошка анализа најважнијих група флоре и фауне на подручју националног парка,
- инвентаризација јестивих и отровних врста гљива ради израде публикације (кључа) за детерминацију врсте,

- картирање најзначајнијих представника флоре и фауне националног парка са посебним акцентом на ендемичним и реликтним облицима, (гис програм)
- евидентирање угрожености врста флоре и фауне и одређивање степена њихове угрожености,
- евидентирање вегетацијског диверзитета националног парка
- евидентирање основних типова екосистема националног парка ,
- картирање шумских облика вегетације (рудине, пашњаци, пешчарско-степске заједнице, вегетација стена, мочварна вегетација) и евентуална ревизија шумске вегетације (1 : 25 000). у гис програму.
- реинтродукција аутохтоних биљних и животињских врста које су нестале случајном љутском делатношћу посредним или непосредним путем.
- мониторинг популације састава рибљег фонда
- мониторинг састава дна Ђердапског језера
- присуство токсиканата и тешких метала у месо ихтиофауне и осталих организама везаних за ланац исхране .

2) Истраживања процеса еутрофикације са алголошким истраживањима Дунава на подручју Националног парка Ђердап

Ова истраживања која би се обављала у планском периоду треба да пруже податке о такозваном "нултом стању", садашњој ситуацији у погледу заједница фитопланктона и фитоперифитона, да би се на основу анализе датих параметара добили подаци о квалитету и очуваности ове базне компоненте водених екосистема, степену еутрофикације и присуству полутаната.

Веома значајно је и праћење процеса кретања токсиканата, као последица индустријских акцидената како у води тако и у живим организмима воденог екосистема.

3) Научноистраживачки пројекат у области заштите и археолошких истраживања културних добара.

На овом простору постоји читав низ локалитета према којима су установљене не само научне већ и законске обавезе: Голубачка тврђава, Лепенски вир, Трајанова табла и мост, римски пут, римски војни логори Диана и Понтес, као и Власац. Досадашњи резултати истраживања афирмисали су улогу и значај нашег археолошког блага од праисторије до средњег века. И у наредном десетогодишњем периоду утврђена су неопходна истраживања, конзерваторски радови и презентација локалитета. Пројекат спроводе: Археолошки институт, Народни музеј, Завод за заштиту споменика културе у Нишу, Републички завод за заштиту споменика културе.

4) Истраживања здравственог стања шумских екосистема Националног парка Ђердап -истраживање и мониторинг укупне ентомофауне

Истраживања здравственог стања односе се на праћење здравственог стања шумских екосистема Националног парка Ђердап, утврђивање степена њихове угрожености, праћење узрочника, утврђивање биљних болести и штеточина и предлагање мера за њихово отклањање и сузбијање. Истраживања се спроводе са Шумарским факултетом Универзитета у Београду.

5) Израда регистра - документационе основе - атласа културно – историјских добара Националног парка Ђердап:

Наставак прикупљања података и прибављања топографских карата подручја Н.П. Ђердап у размери Р 1:25000 у аналогној и дигиталној форми; наставак прикупљања података (библиографије) о досадашњим истраживањима подручја Националног парка Ђердап за израду документације регистра културно-историјских добара и израда документације регистра културно-историјских добара на основу утврђеног годишњег програма за израду регистра. *Израда публикације Регистра (документације) - атласа културно – историјских добара Националног парка Ђердап.*

6) Израда регистра – документационе основе - атласа - објекта и станишта народног градитељства на подручју Националног парка Ђердап и њеном заштитном подручју

Израда научно-истраживачког пројекта израде регистра – документационе основе – атласа- објеката и станишта народног градитељства на подручја Националног парка Ђердап и њеног заштитног подручја, наставак теренских истраживања свих села са подручја и заштитног подручја Националног парка Ђердап: прибављање топографских и катастарско-топографских планова, услова надлежних Завода за заштиту споменика културе и Завода за заштиту природе Србије, теренски обилазак и рекогносцирање објеката и салаша, израда комплетне фотодокументације, архитектонско снимање и израда цртежа вредних објеката за проучавање народног градитељства, израда дизајна и припрема за штампу публикације регистра народног градитељства Националног парка Ђердап. *Израда публикације регистра – документационе основе - атласа - објекта и станишта народног градитељства на подручју Националног парка Ђердап и њеном заштитном подручју.*

7.2. . РАЗВОЈ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА

Неопходна је примена програма развоја информационог система Националног парка Ђердап.

Пројектним задатком треба детаљно разрадити:

- (I) Дефинисање и доношење потребних прописа
- (II) Развој метода и стандарда
- (III) Дефинисање организације система и његово укључивање у друге мреже/базе, као и сарадњу са другим релевантним актерима
- (IV) Инжењеринг, са динамиком и приоритетима (нарочито за прву фазу, нпр. повезивање постојећих база/евиденција према јединственој информатичкој методологији, реконструкција и ревитализација, " попуњавање празнина ", иницијална дигитализација реконструисаних постојећих података итд.); физичка мрежа (" архитектура система " , опрема итд.)
- (V) Систем евалуације и контроле функција информационог система подручја
- (VI) Финансирање развоја информационог система
- (VII) Обука научног и стручног кадра
- (VIII) Управљање развојем информационог система

7.3. КУЛТУРНО ОБРАЗОВНА И ПРОПАГАНДНА АКТИВНОСТ

1) Наставак програмирања и организовања специфичних културно образовних програма

Активности се спроводе у оквиру редовног програма образовања школа на подручју Националног парка Ђердап и односе се на:

- организовање популарних општих и тематских предавања,
- организовање тематских радионица са децом основношколског и другог узраста,
- извођење практичног дела наставе у природи,
- организовању "школа у природи",
- организовање и учешће у тематским изложбама и сајамским поставкама,
- учешће у образовном програму радио и телевизијских програма,
- учешће на семинарима, симпозијумима, округлим столовима и осталим скуповима научног и едукативног карактера,
- учешће у омладинским камповима, истраживачким радионицама, курсевима и обукама у оквиру редовног кампа "Ђердап".
- организовање едукације и усавршавање запослених који су задужени за спровођење конкретне заштите на терену (кроз организовање курсева, радионица, међународне посете и боравак у другим националним парковима, стручна предавања и остале начине информисања).

2) Организовање манифестација

Активности се везују за традиционалне манифестације које су до сада организоване, (Голубачки котлић, Куп Ђердап-у једрењу, Златна бућка итд.) као и организовање нових манифестација које су обogaћене културним наслеђем Националног парка и имају карактер размене информација између Националних паркова и других научних институција и организација из области научно истраживачког рада (реализација предлога организовања манифестације под

називом Мишићеви дани у част др Војислава Мишића, који је преко три деценије проучавао флору и вегетацију Ђердап, а имала би научно истраживачки карактер). Поред културно образовног и научног карактера, ове манифестације имају знатан утицај на разноврсност туристичке понуде, на подручју националног парка.

Поред тога, наставиће се са учешћем на сајамским манифестацијама, које се такође традиционално организују у области екологије , науке.

3) Израда монографија:

Као публикација која обједињује резултате научноистраживачких радова у оквиру конкретних пројеката , као и наставак издања општег и тематског типа у циљу презентације и популаризације природних и културно историјских вредности Националног парка Ђердап.

4) Израда посебних тематских публикација

Као стална издавачка активност на публикацијама намењеним стручном усавршавању запослених Предузећа, а истовремено и неопходност публиковања активности неопходних за заштиту и унапређење вредности подручја, кроз едукацију различитих циљних група (ученика предшколског и основношколског узраста , просветних радника и васпитача као и представника локалне самоуправе на подручју Парка).

8.0. АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊА

8.1. *Задаци и активности на просторном и урбанистичком планирању*

- 1) Израда урбанистичких планова - планова генералне и детаљне регулације за подручја општина Голубац, Мајданпек и Кладово

Ради реализације задатака и активности у области планирања, изградње и уређења подручја Националног парка Ђердап, Предузеће ће иницирати израду и доношење одговарајућих планских аката која се односе пре свега на спровођење законских обавеза и обавеза утврђених Просторним планом подручја Националног парка Ђердап:

Израда плана предела по зонама степена заштите као најоптималнијег инструмента за задатке;

- подручје општине Голубац:

- израда и доношење регулационог плана насеља Добра и Брњица;
- израда и доношење урбанистичког пројекта “ Голубачки град “ Започете активности у 2010. од стране општине Голубац и Дирекције за изградњу

општине Голубац: донет План детаљне регулације и приступа се издавању Локацијске дозволе)

- подручје општине Мајданпек:

- израда и доношење Плана генералне регулације за насеље Доњи Милановац ;
- израда и доношење Плана генералне регулације за насеље Бољетин и Голубиње;
- израда и доношење урбанистичког пројекта “ Лепенски вир “. Започете активности у 2008-2010. од стране општине Мајданпек: донет План детаљне регулације Лепенски вир, у току је реализација зграде Музеја и заштите локалитета; преостало издавање локацијских дозвола за реализацију преосталих објеката у оквиру комплекса „Лепенски вир“)

- подручје општине Кладово:

- израда и доношење регулационог плана за Текију;
- израда и доношење урбанистичког пројекта “ Диана “.

2) Доношење Програма израде/ревизије Просторног плана Националног парка Ђердап и других урбанистичких планова

3) Израда Просторног плана подручја Националног парка Ђердап.

На основу донетих планских аката, шумских, ловних и риболовних основа, спроведених активности на утврђивању простора посебних намена природних и културних добара, као и зона заштите, неопходно је приступити изради Просторног плана подручја Националног парка Ђердап што подразумева:

- Издвајање свих површина које се стављају под заштиту, као посебне природне и културно-историјске вредности, утврђивање њихових граница и површина, са израдом геодетских и картографских подлога и одговарајућом стручном и истраживачком документацијом,
- Утврђивање локација и грађевинских подручја са планом намене површина и одговарајућим урбанистичким плановима уз дефиницију капацитета грађевинских подручја

8.2. Задаци и активности на изградњи и уређењу грађевинског земљишта

- 1) Наставак радова на опремању подручја Парка у циљу реализације функција Националног парка (завршни радови око Полифункционалног објекта у Доњем Милановцу-формирање арборетума и уређење простора око објекта и завршни радови око визиторског објекта у Текији – наставак реконструкције и опрема објекта и израда техничке документације за реализације партерног уређење простора и израда техничке документације за реализацију опремања визиторског центра у Добри)

Садржаји који су у директној функцији Националног парка, утврђеним Просторним планом и актима Предузећа етапно су реализовани и са овим активностима наставиће се и у наредном периоду. То су пре свега полифункционални објекат Националног парка у Доњем Милановцу, Текији и Добри, као радни, информативнопропагандни објекти. Поред тога, наставиће се и са изградњом мрежа пешачких и других комуникација са основним природним и културноисторијским објектима, паркиралишта, стајалишта и одмаралишта са пратећом опремом.

- 2) Израда одговарајућих урбанистичких планова - Планова детаљне регулације, прибављање одговарајућих услова, издавање локацијске дозволе, добијање локацијске дозволе, израда техничке документације, добијање грађевинске дозволе, изградња и уређење информативно-контролних пунктова на улазима у Национални парк Ђердап

Израда Планова детаљне регулације за примарне улазне пунктове:

1. Примарни улазна пункт Тополница
2. Примарни улазна пункт Капетанске ливаде
3. Примарни улазна пункт ХЕ Ђердап
4. Примарни улазна пункт Диана Караташ

Реализација посла претпоставља утврђивање локација/грађевинских подручја и обезбеђивање геодетских подлога; утврђивање програма и динамике планирања, прикупљање и утврђивање одговарајућих услова, доношења одговарајућих планова детаљних регулација, издавање локацијских дозвола за сваку појединачну локацију, функционалну целину или објекат, реализација изградње сваког појединачног пункта; ревизију постојеће програмске, урбанистичке и техничке документације за изградњу и уређење контролних пунктова на улазима Парка; пројектовање инфраструктурне опреме. Радови ће се изводити по етапама.

3) Активности на издавању мишљења о изградњи и уређењу простора Националног парка Ђердап

- 1) Анализа захтева, текстуалног и графичког дела Просторног плана подручја Националног парка Ђердап који се односи на предметну локацију и израда Мишљења о легализацији објеката, изградњи и уређењу простора и објеката на подручју Националног парка Ђердап

8.3. Задаци и активности на изградњи мреже саобраћајница и регулисању саобраћаја.

- 1) Израда/ревизија студије оптимизације саобраћајних токова на територији парка и заштитне зоне уз уважавање потреба свих делатности и врста саобраћаја на подручју.

Студија ће размотрити могућност организовања јавног и оправданост интерног превоза по врстама, предложити приоритете пројектовања и изградње, ради комплетирања саобраћајне мреже и регулисања саобраћајних токова.

Програм ће дефинисати мрежу категорисаних и некатегорисаних путева, локалитет за изградњу паркинга и друге саобраћајне опреме, мрежу пешачких стаза.

8.4. Задаци и активности на изградњи рекреативне инфраструктуре

Непосредне активности које се сагледавају на уређењу рекреативних површина у Националном парку су следеће:

Наставак радова на пројектовању пешачких (планинарских, шетних и др) стаза и извођење радова на њиховом обележавању и опремању.

Техничко одржавање и реконструкција постројење рекреативне инфраструктуре и других рекреативних објеката.

8.5. Задаци и активности на изградњи комуналне инфраструктуре

1) Водоснабдевање

Пројекти се морају базирати на веродостојним истраживањима квалитета и капацитета водних ресурса и водних биланса и расподели воде на основу законских обавеза.

2) Каналисање отпадних вода

Пре приступања пројектовању, обавезно је донети одлуку о системском начину решавања евакуације отпадних вода са територије Парка и утврдити обавезне услове за пројектовање појединачних система и уређаја.

3) Отпад

Учешће у разради система даљег сакупљања тј. елиминације и транспорта чврстог комуналног отпада на територији Националног парка. Неопходно је обезбедити санитарно исправно прикупљање чврстог отпада у парку и његово одлагање на за то одерђеним локацијама које ће одредити надлежне службе општина Голубац, Мајданпек и Кладово. Наставак мониторинга потенцијалних локација – сметлишта које могу да временом прерасту у веће депоније и картирање тренутног стања ради упоредног прегледа са картираним стањем из 2003.године у циљу предузимања конкретних мера заштите.

9.0. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Просторна идентификација зависи од података садржаних у новом Просторном плану . Ј.П. „ Национални парк Ђердап,, дао је предлог повећања површине која је у I степену заштите . Уколико се предлог усвоји површина са најстрожим режимом заштите биће промењена са 3,6% на око 10%.

По Просторном плану подручја Националног парка Ђердап(„Сл.гласник РС,, бр.34/89) дефинисане су зоне режима I, II и III степена заштите и коришћења.(напомена: у току је израда новог Просторног плана који се ради у складу са Законом о заштити природе и новог закона о Националном парку Ђердап према којима ће се ускладити и режим заштите).

Просторним планом Националног парка Ђердап, утврђене су зоне следећих степена заштите:

I степен	2.664,26 ха	4,2%
II степен	15.262,17 ха	24%
III степен	45.682,02 ха	71,8%

Зона I степена заштите обухвата локалитете посебних природних и културних вредности у којима се спроводе мере заштите, активности научних истраживања, образовања и јавне презентације под посебним условима.

Зона II степена заштите обухвата заштитне зоне око зоне I степена заштите, заштиту посебно вредних делова природе (карактеристични екосистеми, предела и других вредности) и заштићену околину око културних добара. У овим зонама могу се под утврђеним условима одвијати активности истраживања, образовања, презентације Националног парка, туризма, рекреације, водопривреде, саобраћаја, шумарства и пољопривреде са сточарством. У овој зони могу се подизати само појединачни објекти у функцији Парка.

Зона III степена заштите (45682 ха- 71,8 %)-обухвата све делове подручја изван зона I и II степена заштите у којима се спроводе активности туризма, спорта и рекреације, шумарства, пољопривреде са сточарством, незагађујуће индустрије, мале привреде изградња и уређење градског грађевинског земљишта, водопривреде, енергетике и саобраћаја. У периоду важења Плана управљања потребна је анализа потребе обележавања сваког насеља посебном ознаком да је у III степену заштите ради потпуног информисања локалног становништва.

10.0. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Посебни програми заштите, развоја и презентације подручја националног парка Ђердап односе се на активности у области туризма, културно образовне и пропагандне активности, научноистраживачке активности и развој информационог система Националног парка.

10.1. ТУРИЗАМ

Туризам представља велики изазов, али и развојну шансу НП Ђердап. Иако постоји шанса да постане водећи извор прихода, ипак се може још радити на оснаживању развоја туризма, који би донео добробит економији и друштву током читаве године. Такође, видљиво је и неспорно да су природне вредности те које привлаче највећи број туриста, па ипак неплански развој туризма може довести до оштећења и губитка вредности од којих туристичка индустрија и зависи. Према Стратегији развоја одрживог туризма у Националном парку Ђердап (јун, 2010. Млади истраживачи Србије и ЈП "НП Ђердап") Национални парк Ђердап треба да постане једна од водећих туристичких дестинација препознатљива по квалитету. Оваква туристичка визија и туристички развој подручја темеље се на следећим принципима:

- корист од развоја туризма на подручју НП Ђердап треба да осете сви: управљач заштићеног подручја, локално становништво, туристи, туристички сектор, повезане делатности и јавни сектор;
- Мастер план за Доње Подунавље, Мастер план Путевима римских царева, као и израда Стратегије развоја одрживог туризма у НП Ђердап, показују да се туризам види као једна од важних полуга развоја и креирања регионалне препознатљивости;
- НП Ђердап настоји да се покаже као традиционална и мирна туристичка дестинација, која ипак има уникатни туристички производ у очуваном природном и културном окружењу;
- НП Ђердап има могућност да гради своју позицију користећи иновативан и креативан приступ у стварању туристичког искуства.

Позиционирање НП Ђердап као туристичке дестинације

Позиционирање је начин да се дестинација у свести потрошача или постави на место које није заузето од стране друге, конкурентске дестинације или да истисне постојећег конкурента. Ефектно позиционирање треба да омогући НП Ђердап као туристичкој дестинацији да кроз јасну и кратку поруку буде примећен. Основа за дефинисање позиције НП Ђердап као туристичке дестинације :

- мирна
- здрава
- очувана
- аутентична
- традиционална

НП Ђердап може се позиционирати као аутентична дестинација дневних активности и авантура и вечерњег спокоја.

ТУРИСТИЧКИ ПРОИЗВОДИ

Иако су могућности за развој туризма велике, недостаје континуиран туристички производ. Различите групе туриста посећују НП Ђердап : ученици, спортски тимови, породице, ловци, бициклисти, риболовци, планинари, индивидуални туристи, а свима на располагању стоји исти програм. Неопходно је дефинисати туристичке производе усклађене са расположивим ресурсима и тржишним трендовима.

На бази анализе скорашњих трендова у кретању светског туристичког промета, преовладајућих начина промоције, комерцијализације и дистрибуције, као и према понашању данашњих туриста, њихових навика, потреба и жеља, највише стопе раста туристичког промета у предстојећем периоду треба очекивати у следећим производним сегментима:

- туризам посебних интересовања – авантуристички туризам
- туризам у природи
- културни туризам
- рурални туризам
- тематски паркови
- спортски туризам

ПОСЕБНА ИНТЕРЕСОВАЊА

Производ посебних интересовања састоји се од више тржишних ниша и представља одморишну активност која се догађа у необичном, удаљеном или дивљем окружењу. Туриста очекује да доживи одређен (контролисани) ниво ризика или узбуђења при чему жели да тестира своје способности. Бројне тржишне нише овог производа деле се на благе и грубе активности.

Благе активности	<ul style="list-style-type: none"> - пешачење - бициклизам - лов - риболов - камповање - возња 4x4 - активности везане за природу - камповање - посматрање птица
Грубе активности	<ul style="list-style-type: none"> - планински бициклизам - планинарење и пешачење/трекинг - спелеологија - кањонинг - слободно пењање - џип сафари

РУРАЛНИ ТУРИЗАМ

Рурални туризам подразумева спектар активности, услуга и додатних садржаја које организује рурално становништво на породичним газдинствима, а у циљу

остварања додатног прихода кроз привлачење туриста. Овај производ чине : сеоске средине, традиционална гостољубивост, реке или језера.

Видови руралног туризма:

Сеоски туризам	Учешће у свакодневном сеоском животу
Активности у природи	Лов, риболов, бициклизам, планинарење, пешачење
Еко – туризам	Подржавање заштите природних ресурса, посматрање природе
Остали комбиновани облици туризма посебних интереса	Догађаји, фестивали, рекреација на отвореном, произвоња и продаја локалних сувенира и пољопривредних производа

КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ

Културни туризам је специфични облик туризма који обухвата посете туриста мотивисаних интересом за објекте и садржаје културног карактера и нематеријалне културне баштине. Бројна евидентирана непокретна културна добра и четири споменика културе од изузетног значаја на простору НП Ђердап су потенцијал који је реткост. Досадашње активности око упознавања јавности са постојећим културно историјским и градитељским ресурсом нису биле довољне, те је у наредном периоду неопходно активирати расположиве културне потенцијале заједно са традиционалним манифестацијама које такође чине значајан туристички потенцијал. Боља концепцијска осмишљеност интегрисање манифестација у туристичку понуду утицали би на повећање потрошње и привукла публику ван локалног нивоа.

ТЕМАТСКИ ПАРКОВИ

Територија НП Ђердап представља подручје посебних природних вредности са особеностима научног, културног, образовног и здравствено рекреативног садржаја, издвојено је као добро од општег интереса и стављено под заштиту државе. Поред осталог, НП Ђердап представља скуп репрезентативних геоморфолошких, геолошких и хидрогеолошких појава и има предиспозиције за формирање тематског геопарка. На темељу вишегодишњих геолошких и хидрогеолошких истраживања обављених у НП Ђердап, као и међународних искустава, оснивање геопарка допринело би оживљавању вансезонског туризма у НП Ђердап и све веће орјентације на активни одмор са садржајима осмишљеним за све узрасте. Циљ је такође усталити стручни туризам, нарочито у вансезони када се посебно може искористити богатство живе и неживе природне баштине користећи подручје НП Ђердап као полигон за едукацију. С обзиром да је НП Ђердап изузетан геолошки теренски и простор за едукацију може послужити домаћим и страним стручњацима. Кроз тематски геопарк може се понудити стални теренски образовни програм за домаће и студенте геологије из иностранства, као и стални програм специјалистичких теренских радионица за заинтересоване стручњаке. На тај начин били би валоризовани већ препознати локалитети и подстакнут развој

геотуризма, а локално становништво било упознато с посебним вредностима природне баштине.

ТУРИЗАМ У ПРИРОДИ

Туризам заснован на природи управо има фокус на природним вредностима. Очувана животна средина пружа могућност за различите аспекте конзумирања природних форми. Туристи заинтересовани за овакав вид одмора траже искуство на основу којег ће касније моћи да истражују и закључују. У овој области НП Ђердап има следеће могућности:

- наутичко – едукативне туре;
- геотуризам, гео-наслеђе;
- стазама ретких биљних врста;
- риболовачке оазе;
- фото сафари;
- екстремни туризам (грубе активности туризма посебних интереса)

Неопходно је у наредном периоду уредити еко-дестинације: трасирати еко-туристичке стазе, изградити осматрачнице, обезбедити еко-труситичку сигнализацију, обезбедити управљање посетиоцима, одредити носеће капацитете, обезбедити водиче, припремити туристичке програме и све то у складу са захтевима очувања заштићених вредности еко – дестинација односно подручја НП Ђердап.

Визија по којој Национални парк Ђердап треба да постане једна од водећих туристичких дестинација препознатљива по квалитету треба да буде основ за формулисање циљева туристичког развоја. Циљеви треба да обухвате користи везане за природне и културне вредности НП Ђердап и економске користи, користи за задовољство туриста и благостање локалног становништва.

МАРКЕТИНГ

Маркетинг план је један од најзначајнијих елемената стратешког развоја туристичке дестинације. Маркетинг планом дестинације дефинишу се основне стратешке маркетиншке активности које је потребно предузети како би се остварила визија и дефинисали циљеви туристичког развоја. Маркетинг план НП Ђердап треба да представља основу на којој ће бити надограђивана маркетинг стратегија у складу са будућим развојем туризма у дестинацији и трендовима на домаћем туристичком тржишту. Стратешки приоритети маркетинг плана:

- брендирање;
- интернет;
- дефинисање циљних тржишта;
- маркетинг план производа;
- комуникационе активности

Брендирање НП Ђердап је просец креирања идентитета НП Ђердап као туристичке дестинације у циљу изградње имиџа који ће га учинити препознатљивим и различитим у односу на конкурентске дестинације на домаћем и иностраном туристичком тржишту.

Интернет

Интензивнији развој туризма подразумева и коришћење интернет технологије у маркетингу који се може огледати у следећим елементима:

Модерна WEB презентација НП Ђердап као туристичке дестинације у складу са захтевима савремених туриста

- WEB презентација осмишљена на начин својим дизајном, порукама и фотографским приказом одслика искуство које туристи могу да доживе у дестинацији;
- прегледан начин представљања туристички производа;
- могућност on line резервације туристичких услуга;
- вишејезичност WEB презентације;
- анкетирање корисника помоћу кога се могу добити значајне информације неопходне за ефикасно вођење маркетинг политике у дестинацији
- LIVE RSS – могућност презентовања података који се мењају у реалном времену (температура, временска прогноза, вести . . .)
- успостављање везе са другим сајтовима који су релевантни за промоцију и дистрибуцију туристичких производа

Дефинисање циљних тржишта

Посебан значај у маркетинг плану развоја туризма је одређивање географског подручја према коме треба усмерити интензивније меркетинг напоре. Услед све интензивније конкуренције у почетним фазама развоја намеће се оријентација на ужа географска подручја како би се остварио значајнији туристички промет.

Маркетинг план производа

План маркетинга производа подразумева креирање маркетинг стратегије посебно за сваки туристички производ. За сваки појединачни производ треба дефинисати: шансе за развој производа, облике производа, основне и додатне елементе производа, сегменте потрошача, географска подручја, облике промоције и канале дистрибуције.

Комуникационе активности су значајан облик тржишног комуницирања који се користи у стимулисању тражње и веома су значајне за промоцију туристичке понуде НП Ђердап. Могу се реализовати кроз:

2 **Специјализоване сајмове** ради успостављања и учвршћивања односа са релевантним туристичким посредницима (туроператерима, агентима) који могу допринети повећању тражње, као и кроз осмишљен и припремљен начин истицања туристичких атракција и јединствене туристичке понуде

3 **Директни маркетинг** треба користити у комуникацијама са туроператерима и агенцијама у смислу непосредног контактирања, достављања информација, обавештења и промо материјал

- **Односи с јавношћу** су од посебног значаја за успостављање односа са стејкхолдерима (заинтересованим странама) :

А) новинарима који су значајни актери у промоцији туристичке дестинациј.Осим добрих односа, потребно је организовати

појединачне или групне посете новинара како би на лицу места добили информације о дестинацији

Б) организаторима путовања и туристичким агентима за које као и за новинаре треба организовати једном годишње посете како би се непосредно упознали са карактеристикама понуде и туристичким потенцијалима подручја

Ц) оглашивање – коришћење разних облика реклама у различитим масмедијима

Д) промотивни облици и материјали – флајери, туристички водич с мапом, постери, мапе маршрута (различите мапе за различите туре: пешачке, бицикличке, планинарске . . .) посебни туристички водичи намењени посебним сегментима туриста (планинари, бициклисти, спелеолози, посматрачи птица . . .) WEB страница, сувенири и локални производи.

10.2. Популаризација и презентација Националног парка Ђердап

Презентовање природних и културних вредности Парка обавља се штампањем публикација едукативног карактера за ученике основношколског и предшколског узраста , тематских флаера, календара, кеса, фасцикла и других промотивних материјала. Обележавање значајних еколошких датума .Обезбеђење штампе материјала за учешће на сајмовима туризма у Београду и Новом Саду (проспекти, карте, водичи, цд-и) и остале информативно пропагандне активности које прате реализацију туристичке понуде .

11.0.ИЗРАДА ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Национални парк је дужан да уради следећу документацију :

- **План управљања Националног парка Ђердап за период од десет године**(за План су претходно траже услови заштите природе и животне средине од Завода за заштиту природе Србије ,који је усаглашен са важећом законском регулативом, Просторним планом, Законом о заштити природе, шумским, ловним и другим основама и програмима.

-**Годишњи Програм управљања Националног парка Ђердап** који се ради сваке године и садржи задатке и послове који се реализују у текућој години, динамику њихове реализације и висину потребних средстава (годишњи Програм усваја Управни одбор предузећа и исти се доставља Министарству животне средине и просторног планирања.

- **Извештај о реализацији годишњег Програма управљања Националног парка Ђердап** , доноси се до 15. децембра текуће године.

- **Акт којим се уређују правила за спровођење режима заштите** , начин и услове кретања и боравка посетиоца, постављање информативних и других ознака, мере заштите приликом обављања научних истраживања и посебне забране и ограничења у спровођењу режима заштите. Акт којим се регулишу поменута питања је Правилник о унутрашњем реду у Служби чувара природе Националног парка Ђердап, усваја га Управни одбор а сагласност даје Министарство животне средине и просторног планирања.

12.0. САРАДЊА

12.1. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

ЈП "Национални парк Ђердап " планира да се, поред чланства у оквиру Европске федерације националних паркова EUROPARC, учлани (самостално и/или у заједници с другим парковима), у Међународну Унију за заштиту природе (ИУЦН) и Међународну унију истраживача у шумарству (ИУФРО) и друга удружења и организације Европе и Света. Неопходно је, ангажовати се на презентацији општинских и појединачних развојних и других програма Парка преко међународних организација (ОЕЦД, МАБ, ПХАР, ИЦОМОС, УНЕСКО, ЕЕП, ПАГ, Пакт за стабилност, РЕЦ и др.).

АКТИВНОСТИ НА НОМИНАЦИЈИ И УПИСУ У ЛИСТУ СВЕТСКЕ БАШТИНЕ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ И РУМУНИЈЕ UNESCO ЂЕРДАПСКА КЛИСУРА (ВЕЛИКИ И МАЛИ КАЗАН)

АКТИВНОСТИ НА НОМИНАЦИЈИ И УПИСУ У ЛИСТУ СВЕТСКЕ БАШТИНЕ КУЛТУРЕ УНЕСКОАРХЕОЛОШКОГ ЛОКАЛИТЕТА ЛЕПЕНСКИ ВИР

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ПРОГРАМА И ПРОЈЕКТА „ ЕУРОПАРК,, ФЕДЕРАЦИЈЕ

АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ МЕЂУНАРОДНОГ ПРОЈЕКТА АРЦХЕМ У ЦИГУ ОБЈЕДИЊАВАЊА АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ И ПРЕЗЕНТАЦИЈИ КУЛТУРНИХ ДОБАРА ПОГРАНИЧНЕ РЕГИЈЕ ЂЕРДАПА, РУМУНИЈЕ, БУГАРСКЕ И ЈУГОСЛАВИЈЕ И НА СПРОВОЂЕЊУ ИНИЦИЈАТИВЕ ЗА ФОРМИРАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКОГ ПАРКА КУЛТУРЕ ПОГРАНИЧНЕ РЕГИЈЕ ЂЕРДАПА.

- САРАДЊА СА АЛПСКОМ МРЕЖОМ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА - АЛПСКА КОНВЕНЦИЈА

- САРАДЊА И АКТИВНОСТИ СА СУБЈЕКТИМА КАРПАТСКЕ МРЕЖЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА - КАРПАТСКА КОНВЕНЦИЈА (ПРОГРАМИ И ПРОЈЕКТИ).

- САРАДЊА СА ДУНАВСКОМ МРЕЖОМ ЗАШТИЋЕНИХ - Danube Network PA

- САРАДЊА СА WWF ,WWF Danube Carpathian Programme, Wild Europe Initiative, MAVR, SCHWARCVALD BLACK FOREST, CARPATHIAN PARCS,

- САРАДЊА СА ЗАШТИЋЕНИМ ОБЛАСТИМА РЕГИОНА - СЛОВЕНИЈЕ, ХРВАТСКЕ, РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, БиХ, МАКЕДОНИЈЕ, ЦРНЕ ГОРЕ, РУМУНИЈЕ, БУГАРСКЕ, АЛБАНИЈЕ

- ТРАНСКОНИНЕНТАЛНА САРАДЊА СА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОВИМА РУСИЈЕ, ЈАПАНА, АМЕРИКЕ, АУСТРАЛИЈЕ, АФРИКЕ

- САРАДЊА СА ЗАШТИЋЕНИМ ОБЛАСТИМА ЕВРОПЕ И ДРУГИМ РЕЛЕВАНТНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

- САРАДЊА СА РУМУНСКИМ ПАРКОМ ПРИРОДЕ Portile de fier, музејем и НВО (Асоцијација EXPLORATORI друге организације које се баве заштитом природних и културних вредности)

- ЗАЈЕДНИЧКИ МОНИТОРИНГ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ У ПАРКУ ПРИРОДЕ Portile de fier И НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ЂЕРДАП, ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ ОБА ПАРКА И УЧЕШЋЕ НА СЕМИНАРИМА

- ИЗРАДА УПОРЕДНЕ СТУДИЈЕ О СЛИЧНОСТИМА И РАЗЛИКАМА У ПРИРОДНИМ ВРЕДНОСТИМА С ЛЕВЕ И ДЕСНЕ СТРАНЕ ДУНАВА

12.2. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ КОРИСНИЦИМА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА

Израда Плана и његово десетогодишње спровођење представља само део перманентног оперативног процеса заштите и управљања развојем, те се у старту треба организовати за дугорочан посао. Програм дефинише основне правце организације и координације развоја и заштите Парка.

- Унапређење организационе и кадровске структуре Предузећа за обављање послова заштите, развоја и надзора, као и поверених делатности

Унапређивање и рад служби за спровођење развојних активности , односило би се на циклус пројеката развоја - иницирање, предлагање, уговарање истраживања, обављање дела истраживања итд., са нагласком на изради студија изводљивости за развојне пројекте који су комплементарни основном туристичком усмерењу развоја Подручја (области: сточарство, рибарство, пчеларство, занатство, тзв. " чисте мале " индустрије итд.). За почетак рада био би довољан мањи број висококвалификованих стручњака (економисти, просторни/урбанистички планери, пројектанти, еколог/биолог итд.), будући да би већи део потребног посла обављале квалификоване институције изван подручја.

- За координисање укупних активности заштите и развоја Националног парка Ђердапи ширег подручја предлаже се координација Предузећа и корисника у сфери спровођења активности и задатака од заједничког интереса за Национални парк

Предузеће ће идентификовати главне кориснике подручја Парка и успоставити сарадњу са њима укључујући општине Голубац, Кладово и Мајданпек, све релевантне туристичке организације, друге привредне субјекте и локално становништво.

Успоставиће се мониторинг сарадње и конкретних видова активности које су од интереса за подручје Парка, ради припреме и учешћа са својим програмима укључујући све значајне међународне организације и невладине организације, које су вољне да се ангажују на проблематици Националног парка; координираће се у оквиру тога и сви корисници подручја и локалним становништвом;

У том смислу проналазиће се и одговарајући извори за финансирање еколошких програма, научно-истраживачког рада и пројектовања, који су у сврси спровођења програма заштите и развоја Парка и др.

Планира се наставак сарадње и конкретних видова активности које су од интереса за подручје Парка, са локалном заједницом, значајним међународним организацијама, удружењима грађана и невладиним организацијама које су вољне да се ангажују на проблематици заштите и унапређења Националног парка. У оквиру тога координираће се и сви корисници подручја и локално становништво. Активности се односе на помоћ у организацији традиционалних манифестација ради промоције природних и културних вредности Националног парка креира и унапређује имиџ Предузећа

Предузеће ће и даље свој рад и пословање усмеравати на¹:

- Унапређење надзорне службе (опремање и едукација);
- Развој добровољне чуварске службе ангажовањем и формирањем удружења љубитеља природе, друштва младих и деце, првенствено из околних општина, али и из целе државе;
- Организацију добровољне чуварске службе ангажовањем становништва уз обезбеђивање одговарајућих погодности према посебним програмима стимулисања (признања, значке и др.);
- Установљавање ефикасног система контроле и санкција према загађивачима простора, уз појачано информативно-образовно деловање;

Предузеће ће, по усвајању посебних и опште основе газдовања ресурсима, својим годишњим програмима радова утврђивати конкретне послове и задатке на заштити и коришћењу шума и шумског земљишта, неопходне радове на заштити и унапређивању ловне и риболовне фауне. Заштита ретке и угрожене фауне вршиће се по посебним програмима, на основу научно-истраживачких пројеката и сагласно добијеним резултатима.

Предузеће ће, ради остваривања и спровођења мера и услова заштите, доносити, односно иницирати доношење потребних правних аката/одлука по поступку утврђеном законима у сарадњи и сагласности са надлежним државним органима и учествовати у њиховом спровођењу.

Предузеће ће, за наведене послове, обезбеђивати:

- стручни и научни кадар, подршку стручних и надлежних институција и материјалну основу рада (средства и простор);
- услове за заштиту, уређење, популаризацију и презентацију природних и културних добара кроз: правну регулативу, информативно-пропагандне, туристичко-рекреативне, васпитно-образовне и друге секторе и области свога деловања;
- сарадњу са надлежним геодетским, урбанистичким и грађевинским службама и инспекцијама на реализацији планова, програма и пројеката, а по потреби преузети и координацију послова на изради и реализацији појединих планова.

12.3. ПРИПРЕМА ПРОЈЕКТА ЗА ДОНАТОРСКА СРЕДСТВА

Сагласно пропозицијама, Предузеће ће припремати програме и пројекте за учествовање на међународним конкурсима за доделу средстава из одговарајућих фондова и од појединих инвеститора, у складу са овим Програмом, зависно од могућности и будућих извора финансирања.

13.0. ПРЕГЛЕД И МЕРЕ СПРОВОЂЕЊА АКТИВНОСТИ СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА

АКТИВНОСТИ	МЕРЕ СПРОВОЂЕЊА	ДИНАМИКА РЕАЛИЗАЦИЈЕ	СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Праћење стања, истраживања и заштита природних вредности	односи се на цело подручје систем зонирања утврђеног Просторним планом као и шумским, риболовним и ловним основама.	Континуирано, предвиђено годишњим Програмом управљања	Сектор заштите и развоја НПЂ
Заштита локалитета напуштених рибњака у Малој Врбици ради заштите биодиверзитета птица на том простору	Покретање иницијативе НПЂ у сарадњи са Заводом и Министарством до проглашења заштићеног добра.	У току 20011-2012. год.	Служба заштите и развоја НПЂ
Ревизија простора у зонама I	Обилазак терена ради	Период током	Служба заштите и

степенa заштите	инвентаризације стања са представницима Завода за зашт.п.	2011.г.	развоја НПЂ
Истраживања и припрема документационе основе за утврђивање посебних режима заштите природних вредности и реткости	Прикупљање података са терена за библиографију, израду хербаријума и фаунистичку збирку.	Континуирано, предвиђено годишњим Програмом управљања	Служба заштите и развоја НПЂ
Уређење и презентације појединих зона и локалитета	Обележавање подручја, постављање информативних ознака (улазних пунктова)	Програмом управљања за 2011.г.	Служба заштите и развоја НПЂ
Прикупљање и вођење података и документације о природним вредностима Националног парка Ђердап	активност на прикупљању и вођењу података и документације о природним вредностима Националног парка Ђер	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Служба заштите и развоја НПЂ у сарадњи са научним институцијама у области заштите природних вредности
Задаци и активности на заштити, унапређивању и управљању шума	Израда Плана развоја, Основа газдовања шумама, заштита и унапређење шумских екосистема	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Служба за планирање и газдовање шумама НПЂ
Задаци и активности на заштити, развоју и управљању ловиштем и ловном фауном у складу са Законом о ловству и дивљачи	Инвентаризација фауне, израда ловне основе, Планава газдовања ловиштем, мониторинг популација крупних сисара	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Ј.П. Национални парк Ђердап
Задаци и активности на заштити, развоју и управљању риболовним подручјем и риболовном фауном	Доношење Програма управљања рибарским подручјем, годишњих програма, праћење бројности аутохтоних врста, заштита природних плодишта и уређивање рибарског подручја.	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Служба заштите, унапређивања и гајења рибе фауне НПЂ
Задаци и активности на заштити, унапређивању и	Израда Програма заштите коришћења и	У другом тромесечју	Служба заштите и развоја НПЂ и

коришћењу земљишта	унапређења пољопривредног земљишта и сточарства	важења Плана управљања (2015.г.)	локална самоуправа
Задаци и активности на заштити и управљању водним ресурсом	Праћење процеса загађења воде и утицај на ихтиофауну, успостављање мониторинга квалитета воде	Период током 2011.г.	Служба заштите, унапређивања и гајења рибе фауне НПЂ, ВСИ Краљево, Завод за з.п. и Министарство заштите жив.сред.и п.п.
Задаци и активности на заштити и развоју геолошких вредности и феномена Националног парка Ђердап	Дефинисање геолошког потенцијала, санација и рекултивација каменолома (Голо брдо)	У првом тромесечју важења Плана управљања (2011.)	Служба заштите и развоја НПЂ, Завод за з.п. Министарство заштите жив.сред.и п.п.
Обележавање културних добара на подручју Националног парка Ђердап	Информативна обележја културних добара – уређење примарних улаза (Гол.град, Диана Караташ)	У првом тромесечју важења Плана управљања (2011.-2012.)	Служба заштите и развоја НПЂ Заводом за заштиту споменика културе, локална самоуправа
Истраживање флоре, вегетације и фауне Националног парка Ђердап	Истраживања по пројектима у циљу евидентирања врста, мониторинга и заштите природних вредности Парка	У складу са материјалним могућностима у току важења Плана управљања	Служба заштите и развоја НПЂ, Завод за заштиту природе, шумарски факултет, биолошки факултет, ВСИ Краљево.
- КУЛТУРНО ОБРАЗОВНА И ПРОПАГАНДНА АКТИВНОСТ	Организовање научно образовних програма (радионице, школе у природи, презентације, конференције и др.), манифестација, израда публикација	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Ј.П. Национални парк Ђердап
АКТИВНОСТИ ПЛАНИРАЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊА	Израда урбанистичких планова детаљне регулације за општине на подручју Парка, израда Просторног плана НПЂ Издавање мишљења о	У првом тромесечју важења Плана управљања	Служба заштите и развоја НПЂ, локална самоуправа, Завод за заштиту природе

	изградњи и уређењу простора	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	
АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	Развој туризма (рурални, културни, туризам у природи). Маркетинга (ВЕБ презентације, брендирање)	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Ј.П. Национални парк Ђердап
- МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	Реализација заједничких пројеката , учешће на међународним семинарима, сајмовима и другим научним скуповима	стална активност дефинисана годишњим Програмом управљања	Ј.П. Национални парк Ђердап

14.0. СРЕДСТВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА

Основни планирани извори средстава за финансирање послова и задатака утврђених Програмом (усклађени са решењима предвиђеним новим законом о Националном парку Ђердап) су :

- 1) средства од накнада за коришћење подручја Националног парка ,
- 2) средства буџета Републике Србије финансирањем или суфинансирањем конкретних пројеката на заштити и унапређењу природних вредности,
- 3) средства буџета Општина са подручја Националног парка,
- 4) републичких фондова по утврђеним позицијама и програмима који се из тих средстава финансирају,
- 5) прихода предузећа из делатности које обавља,
- 6) прихода појединих субјеката у складу са њиховим обавезама за извршење планираних послова и задатака,
- 7) донаторства, спонзорства и других извора у складу са законом,
- 8) посебних наменских средстава у оквиру билансних могућности буџета Републике.
- 9) средства на основу заједничких пројеката са румунским партнерима (Парк природе “Portile De Fier”, Жупанијски округ “Mehedinci” и др.),

суседских програма, као и од организација са којима се остварује међународна садрадња (UNEP, CNPA, GTZ ...).

Динамика извршења и висина потребних средстава за финансирање овим планом активности и задатака, у складу са Законом о заштити природе, утврђују се годишњим програмом управљања подручја Националног парка Ђердап.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ПЛАН УПРАВЉАЊА ПОДРУЧЈА НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА ЂЕРДАП се не спроводи непосредно, већ представља оквир и услов за израду нормативних аката, програма, планова, аката о уређењу простора, пројеката, стручних основа и других докумената који се непосредно реализују.

ПРЕДУЗЕЋЕ координира спровођење плана у целини и извршава послове и задатке утврђене законима, актима о оснивању, повереним задацима и годишњим програмима рада у складу са овим Планом.

План обавезно спроводе сви који газдују природним и другим добрима на подручју и обављају разне делатности, корисници добара и други, у складу са законима и прописима.

Годишњим програмима и плановима се утврђује обим и врста послова, извори, висина средстава, обрађивачи, односно учесници у реализацији задатака и делатности и др.

План управљања подручја Националног парка Ђердап за период 2011-2020. год., по добијању сагласности Владе по претходноприбављеним мишљењима надлежних министарстава, ступа на снагу од дана објављивања у "Службеном гласнику РС".

Број:
Доњи Милановац, 2010.

Јавно предузеће
"НАЦИОНАЛНИ ПАРК ЂЕРДАП"
директор
Срђан Стефановић